Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT

פרייז 15 גראָשען

היינט 10 זייטען

לאָדזשער פאָלקסבלאַט

№ 107	Łódź, Poniedziałek, 9 maja 1932 r.	צענטער יאהרגאנג	לאדז, מאנטאג, ג׳ אייר תרצ״ב	№ 107

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — דרעס פון רעדאַקציע און אדמיניסטראַציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

א חודש טרויער אין פראנקרייך

מאָרגן ווערט געוועהלט א נייער פרעזידענט. — די קבורה פון דעם ערמאָרדעטען פרעזידענט. — נאַציאָנאַלער טרויער אין פראַנקרייך, ענגלאַנד און בעלגיען. — וואָס איז געוועזן דער מערדער?

די נעכטיגע וואהלען אונטער׳ן צייכען פון טרויער.

פּאַריז, 8. (ספּ. טעל.)

דער מיניסטאָרען־ראַט האָט בעשלאָסען צו רופען קיין ווערסייל אויף דינסטאַג, 2 נאָכמיטאָג די נאַציאָנאַלע פערזאַמלונג (סענאַט און פּאַרלאַמענט) כדי אויסצווועהלען אַ נייעם פּרעזידענט.

דער מיניסטאָרען־ראַט האָט בעשלאָסען, אַז די לוויה פון ערמאָרדעטען פּרעזידענט דומער קומט פאָר דאָנערשטאָג אויפ׳ן חשבון פון דער מלוכה.

נאָך אַ פייערליכער גאָטעסדינסט אין דער קירכע „נאָטר דאַם“ וועט דער פּרעזידענט קומען צו קבורה אין די קעלערען פון פּאַנטעאָן.

מאָנטאָג וועט דאָס פּאַריזער פּובליקום צוגעלאָזט ווערען צום קבר.

עס איז דערקלערט געוואָרען אַ נאַציאָנאַלער טרויער אויף אַ חודש צייט.

פּרעמיער טאַרדיע האָט אַרויסגעגעבען אַן אויפרוף צום פאָלק.

עס איז אָנגעקומען אַ דעפּעשע קיין פּאַריז פון ענגלישען קעניג אַז ער קומט צו דער לויה.

טרויער אין ענגלאַנד

לאָנדאָן, 8. (ספּ. טעל.) אין ענגלאַנד איז אויך דערקלערט געוואָרען אויף 14 טאָג אַ טרויער.

טרויער אין בעלגיען

בריסעל, 8. (ספּ. טעל.) עס איז דערקלערט געוואָרען אין בעלגיען אַ טרויער אויף 8 טעג.

געפונען ביים מערדער א קאָמוניסטישע לעגיטימאַציע

פּאַריז, 8. (ספּ. טעל.) דאָס פראַנצויזישע אינערן־מיניסטעריום האָט פערעפענטליכט אָפיציעל אַז בעת דער רעוויזיע האָט מען ביים מערדער געפינען אַ לעגיטימאַציע אויסגעשטעלט פון דער קאָמוניסטישער פּאַרטיי אין פּראָג.

דער „קאָמאינטערן“ לייקענט

מאָסקווע, 8. (ספּ. טעל.) דער „קאָמאינטערן“ האָט פערעפענטליכט אַן אָפיציעלען קאָמוניקאַט אין וועלכען ער דערקלערט אַז גאָרגולאָוו איז קיינמאָל נישט געווען קיין מיטגליד אין קיין שום קאָמוניסטישער פּאַרטיי.

ער האָט קיין מאָל נישט געהאַט קיין שום קאָנטאַקט מיט קיין שום קאָמוניסטישע גרופּעס.

קיין שום קאָמוניסטישער יחיד האָט איהם אַפילו נישט געקענט.

דער קאָמוניקאַט איז אונטערגעשריבען דורך די קאָמוניסטישע פּאַרטייען פון ענגלאַנד, פראַנקרייך, טשעכאָסלאָוואַקיי, איטאַליען און פּוילען.

נאָך סאַראַיעוואָ האָט דער איצטיגער מאָרד געמאַכט דעם שטאַרקסטען איינדרוק אין דער וועלט

לאָנדאָן, 8. (ספּ. טעל.) „דיילי עקספּרעס“ דערקלערט, אַז פון זיבט ווען עס איז אויסגעפיהרט געוואָרען דער פאַטאַלער מאָרד אין סאַראַיעוואָ, האָט די וועלט נישט געהאַט קיין שטאַרקערע אויפ־טרייסלונג, ווי די ידיעה וועגען דעם ערמאָרדען דעם פּרעזידענט דומער.

„מאָרנינג פּאָסט“ שרייבט, אַז דער פּאַרוואָרף פון אונטערשטיצען רוסלאַנד קאָן צום־ווענינגסטען נוגע זיין פראַנקרייך, ווען אַלע מלוכות וואָלטען געפיהרט אַזאַ פּאָליטיק אין בעצוג צו רוסלאַנד, ווי פראַנקרייך, וואָלט שוין דער רוסישער באָלשעוויזם נישט עקזיסטירט...

די ליבעראַלע „ניו קראָניקל“ דריקט אויס איהר סברא אַז דאָס, וואָס דער מערדער איז אַ רוס, וועט משפיע זיין אויף די וואַהלען אַזוי, אַז די שטימונג פון די וועהלער וועט געלענקט ווערען פון לינקס אויף רעכטס.

בזה האופן וועט דער אַטענטאַט נישט בלייבען אָהן אַ השפעה אויף דער וועלט־פּאָליטיק.

ראַדיא־בילד פון אטענטאט אויפ׳ן פראנצויזישען פרעזידענט

דער אַרעסט פון אַטענטעטער גאָרגולאָוו

אלאָרם פון דער ענגלישער פּרעסע

לאָנדאָן, 8. (ספּ. טעל.) אַלע פריהמאָרגען־צייטונגען דריקען אויס זייער עמפּערונג צוליבען (ווייטער זעה 2־טע זייט.)

דאָס קאמעראל־טעאַטער

אַלע 1. מאַי 2 (פריהער ענגלישער זאל)

איז פון היינטיגען טאָג אָן צו פערדינגען אויף אלערליי טעאַטער־אימפּרעזעס, ראַוטען א.ז.וו. אויף צוגענגליכע בעדינגונגען. ערקונדיגען זיך ביי די אינהאַבער ה. אַפּענבאַך און מ. גרינבלאַט, אַלעע 1־טער מאַי 2.

2988

פּיעטריקאָווער 14

געדענק ! אַז דעם 19־טען מאַי הויבט זיך אָן די ציהונג פון דער 1־טער קלאַס

געדענק ! אַז אַ גרויס גליק וואַרט אויף דיר

געדענק ! אַז ביי דער לעצטער לאָטעריע איז אין מיין גליקליכער קאָלעקטור געפאַלען דאָס געווינס פון 30.000 זל. אויף נומער 89011

געדענק ! קויפען זאָלסטו אַ לאָס נאָר אין דער גליקליכסטער קאָלעקטור פון

F. BRAJTSZTAJN

PIOTRKOWSKA 14

Tel. 142-47.

טעל. 142-47

געדענק ! מיין אַדרעס, אויב דו ווילסט פטור ווערען פון דאגות

געדענק ! אַז דער הויפּט־געווינס איז 1.000.000 זל.

געדענק ! אַז פאַר אַ קליינע סומע קענסטו רייך ווערען

געדענק ! אַז יעדער צווייטער לאָס געווינט

געדענק ! אַז דורך אונז זענען אַ סך מענשען גליקליך געוואָרען

געדענק ! די צייט איז קורץ, איייל זאָפאָרט אין אונזער קאָלעקטור.

פּיעטריקאָווער 14

לאָדזשער יודישער מוזיק־פעראיין

„שיר“

דינסטאַג, דעם 17־טען מאַי ה. י.

אין „פילהאַרמאָניע“

צום צווייטען מאָל יאָזעף היידענ׳ס

גרויסע אָראַטאָריע

מעשה בראשית

אונטער דער לייטונג פון

פּראָפ. י. פּיוווישים.

פּרטים—אין ווייטערדיגע אַנאָנסען.

35 מענשען לעבעדיג בעגראבען

צוויי איינגעפאלענע הייזער אין ליאָן גורם א מוראדיגע שרפה אין גאנצער שטאט

פ א ר י ז, 8 (ספ. טעל.) אין ליאָן זענען איינגעפאַלען 2 הייזער און פערשאָטען הינטער זיך 35 מענשען.

אונטער די איינגעפאלענע הייזער האָבען זיך אויסגעריסען די גאז-רעהרען.

דערפון זענען אויסגעבראָכען שרפות אין דער גאנצער שטאָט.

כמעט גאנץ ליאָן שטייט אין פלאמען.

זיצונג פון ציוניסטישען פארטיי-ראט

וו א ר ש א, 8 (טעלעפאָניש) היינט איז אין וואַרשא פארגעקומען א זיצונג פון ציוניסטישען פארטיי-ראט.

נאָכדעם, ווי ד״ר קלומעל האָט געעפענט די זיצונג, האָט דעפ. ד״ר ראָזענבלאט געהאלטען א לענגערען רעפעראט וועגען דער לאגע אין א״י, וואו ער איז נישט לאנג צוריק געווען.

ער האָט געשילדערט דעם גוטען צושטאנד אין לאנד, און גערעדט וועגען זיינע אונטערהאנדלונגען מיט'ן פראָפ. בראָדעצקי וועגען די מעגליכקייטען פון קאָלאָניזאציע.

ד״ר שיפער האָט געהאלטען א רעפעראט וועגען דער לאגע אין ציוניזם.

וואוקס פון פוילישען ים-האנדעל

ג ד י נ י אַ, 8. (טעלעפאָניש). לויט די לעצטע סך-הכל'ען האָט דער אויסלענדישער האַנדעל פון פוילען אין יאָהר 1931 קוואַנטיטאַטיוו בעטראָפען 21,635.000 טאָן.

דערביי איז מיט'ן ים דורך גדיניע און דאַנציג עקספעדירט געוואָר״ען העכער 13.665.000 טאָן, וואָס דאָס בעווייזט, אַז דער חלק פונ'ם ים-האַנדעל אין דעם אויסלענדישען האַנדעל פון פוילען האָט אין יאָהר 1931 בעטראָפען 63.2 פראָצענט בעת אין יאָהר 1930 האָט ער אויסגעמאַכט 51.3 פראָצענט.

היינט ווערט געעפענט די סעסיע פון פעלקער-בונד-ראט אין גענף

ג ע נ ף, 8 (ספ. טעל.) היינט, מאָנטאג ווערט געעפענט די סעסיע פון פעלקער-ליגע-ראט.

געשלאָסען געוואָרען דער ווירט-שאַפטליכער אפמאַך

צווישען דייטשלאַנד און די סאָוועטען

ב ע ר ל י ן, 8 (ספ. טעל.)

עס איז געשלאָסען געוואָרען דער ווירט-שאפטליכער אָפמאַך צווישען דייטשלאנד און רוסלאנד.

דער אָפמאַך איז שוין ראטיפיצירט דורך ביידע רעגירונגען.

דעפ. ד״ר ראזענבלאט אינטערוועניר

וועגען די פראצעסען פון די ווילנער יודישע סטודענטען

וו א ר ש א, 8 (טעלעפאָניש). דעפ. ד״ר ראָזענבלאט האָט אין נאָמען פון יודישען סיים-קאָלאָ זיך געווענדעט צום יוסטיץ-מיניסטער מיט א לאנגען בריף וועגען די געשעהענישען אין ווילנע מיט א האלב יאָהר צוריק, אין שייכות דערמיט וואָס עס זענען פערפיהרט געוואָרען פראָצעסען דווקא געגען יודישע סטודענטען, און נישט געגען די, וואָס האָבען גורם געווען צו די געשעהענישען.

אין דעם בריף ווערט געבעטען צו געבען א תשובה.

דער פרעזידענט פון פראנצויזישען סענאט לעברען

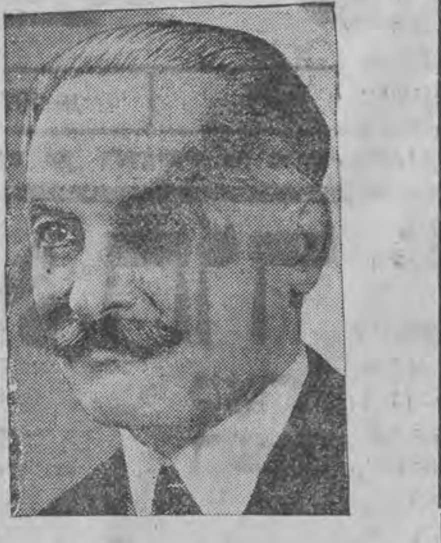

קאנדידאט אויף מלוכה-פרעזידענט

געשטארבען אלבער טהאמא

פ א ר י ז, 8 (ספ. טעל.) היינט איז אין א פאריזער וואָקזאל-רעסטאראן פלוצים אוועקגעפאלען און געשטאָרבען דער בעקאנטער אָנפיהרער פון דעם אינטערנאציאָנאלען ארבייטס-ביוראָ ביי דעם פעלקער-בונד, און פיל-יעהריגער פראנצויזישער מינוסטער אלבער טהאָמא.

פאר פאַרשטעהער פון דער אויסלענדישער פרעסע, דיפלאָמאטישען קאָרפוס, א. א.

ער האָט געהאלטען א רעפעראט א. ד. ט. ענטוואָפענונג פון דער וועלט״.

„ענטוואפנונג פון דער וועלט״ דערווייל... אויף א פאליטישען מיטאג

ב ע ר ל י ן, 8 (ספ. טעל.) דער קאנצלער ברינינג האָט ארראנזשירט א פאָליטישען מיטאָג

א שטורעם-ווינט אין ווארשא

וו אַ ר ש אָ, 8. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָר-רעספאָנדענט). היינט פון 3 ביז 5 אַ זייגער איז איבער וואַרשאָ אַדורך אַ גרויסער שטורם- און שלאַגס-רעגען.

דער נידעריגער טייל פון וואַרשאָ איז פער-פלייצט געוואָרען.

עס האָבען זיך טיילווייז אָפּגעשטעלט די טראַמוואַי׳ען.

עס זענען דאָ גרויסע שאָדענס. פער־גאָסע.ע הייזער א.אַ.וו.

צו דער חתונה פון מיין פריינד

ה' וואלף דאמב

מיט פרל. סאַלא שוואַרץ

ווינשט א הערצליכען מזל-טוב און א גליקליך צוזאמענלעבען.

יוסף בערקאָז.

אחודש טרויער אין פראנקרייך

(ענדע פון דער 1. זייט).

מאָרד פון דעם פראַנצויזישען פרעזידענט, אונטער שטרייכענדיג גלייכצייטיג סיי די סימפאַטיע פאַר דעם ערמאָרדעטענס משפחה, סיי פאַר'ן גאַנצען פראַנצויזישען פאָלק.

די „מאָרנינג פאָסט״ אַטאַקירט דערביי ש טאַרק סאָוויעטען־רוסלאַנד, טענה'דיג אַז דאָס פערברעכען מוז אַרויסרופען ביי די אייראָפּעאישע מלוכה־מענער די נויטווענדיגקייט פון אַ בשותּפותדיגער פּאָליטיק מצד אַלע מלוכות בנוגע דער רוסישער געפאַהר.

גארגולאוו האט זיך מכיז געווען?

פ אַ ר י ז, 8. (ספ. טעל.) דער מערדער האָט בעת דער אויספאָרשונג געזאָגט, אַז דעם רעוואָלווער מיט וועלכען ער האָט אַדורכגעפיהרט דעם אַטענטאַט האָט ער בשעתו געקויפט אין פראַג, כדי גרייט צו זיין אויף יעדער עווענטואַליטעט.

חוץ מזה האָט ער שטענדיג געטראָגען מיט זיך פראָשקעס סובלימאַט.

וואס דער מערדער איז אלץ געווען?

פ ר אָ ג, 8. (ספ. טעל.) בעת זיין אַ[illegible]נהייט אין טשעכאָסלאָוואַקיי האָט גאָרגולאָוו געוואוינט אין דער שטאָט געדינג, וואו ער איז געווען אַ פרויען־דאָקטאָר.

מחמת ער האָט אַדורכגעפיהרט עטליכע אומלעגאַלע אָפּעראַציעס האָט ער זיך געמוזט אַריבער־ציהען קיין פשעיאַוו, וואו ער האָט חתונה געהאַט מיט דער דאָרטיגער איינוואוינערין סטעפקאָוואַ.

ער האָט זיך אָבער מיט איהר גאַנץ שנעל אָפּגעג'גט.

אין די היגע עמיגראַציע־קרייזען קורסירען איצט אינטערעסאַנטע פרטים וועגען דעם מערדער'ס פערזאָן.

דער פאָטער זיינער איז לכתחילה געווען אַן אָפיציר דערנאָך אַ גוט־בעזיצער און אַ פערדען־הענדלער.

די השפעה אויף דער פאליטיק

נ י ו־י אָ ר ק, 8. (ספ. טעל.) די צייטונגען ווידמענען דער פערזאָן פון דעם ערמאָרדעטען פרעזידענט דומער, גרויסע לייט־אַרטיקלען.

„ניו־יאָרקער טיימס״ האַלט, אַז דער אַטענטאַט וועט נישט האָבען קיין שום פּאָליטישע רעזולטאַטען אַכיבע דעם איינעם בלויז, וואָס ביי די היינטיגע וואַהלען וועט די בעפעלקערונג זיך מעהר ריכטען מיט די נאַציאָנאַלע אינטערעסען, ווי מיט די פּאַרטיי אינטערעסען.

דער מערדער איז דער מחבר פון א נאוועלע: „דער זוהן פון א מנישקע“

פ ר אָ ג, 8. (ספּ. טעל.) דער מערדער גאָרגו־לאָוו האָט בשעתו אַרויסגעגעבען אַן אויטאָביאָגראַ־פישע נאָוועלע א.נ. „דער זוהן פון אַ מנישקע״.

אין יאָהר 1930 האָט ער פערלאָזט פראָג ווייל ער איז פערפאָלגט געוואָרען געווען צוליב דעם וואָס אַ פּאַציענטקע וועלכע ער האָט אָפּערירט איז געשטאָרבען ביי פערדעכטיגע אומשטענדען.

טענות פון צוויי צדדים

פ אַ ר י ז, 8. ספ. טעל. פון אַלע זייטען קומען אָן ידיעות וועגען דער פערדעכט'גער פערזאָן פונ'ם מערדער.

בעדייטענדע אָנפיהרער פון דער רוסישער עמי־גראַציע האָבען זיך געווענדט צו דער פרעסע, ער־קלערענדיג אַז ס'איז זייער חוב צו פראָטעסטירען אויפ'ן שאַרפסטען אופן געגען דעם נידער־טרעכטי־גען אַטענטאַט, און דער גרויסער עוולה, וואָס גאָר־גולאָוו איז בעגאַנגען דורך זיין פערברעכען בנוגע דער מיליאָניגער רוסישער עמיגראַציע אין פראַנק־רייך.

פּראָפ. מיליוקאָוו דער רעדאַקטאָר פון „פּאָס־לעדניאַ נאָוואָסטי״ שטעמפּעלט אין זיין צייטונג דעם פערברעכען פון גאָרגולאָוו'ן.

פּראָפ. אַבראַמאָוו, דער פרעזעס פון רוסישען דאָקטוירים־פערבאַנד אין פראַנקרייך האָט דער־קלערט, אַז גאָרגולאָוו איז אַ קובאַנער קאָזאַק, וועלכער האָט עמיגרירט פון רוסלאַנד אין יאָהר 1920 און אין 1926 בעקומען אַ דאָקטוירים־דיפּלאָם פונ'ם פּראָגער אוניווערזיטעט.

אין רוסלאַנד האָט גאָרגולאָוו נישט שטודירט קיין מעדיצין און האָט געמאַכט דעם איינדרוק פון אַ פולשטענדיגען עם־הארץ.

דער געוו. רוסישער אַמבאַסאַדאָר אין פראַנק־רייך, מאַקלאַקאָוו, האָט זיך אויך אַרויסגעזאָגט וועגען גאָרגולאָוו זעהר נעגאַטיוו.

דער העכטער רוסישער אָרגאַן „וואָזראָזשדע־ניע״ טענהט, אַז גאָרגולאָוו איז אַ פּראָוואָקאַטאָר.

די קאָמוניסטישע „הומאַניטע״ בעטאַנט, אַז עס איז אין די פלענער פון די ווייס־גוואַרדייער צו מאַכען אַטענטאַטען אויף בעדייטענדע נישט־באָלשע־וויסטישע מלוכה־מענער און דערמיט צו מאַכען אַ צורודערונג אין דער אינטערנאַציאָנאַלער סיטו־אַציע.

די „הומאַניטע״ זאָגט דערביי, אַז דאָס ערמאָר־דען דעם מלוכה־פּרעזידענט איז אַ טאַט פון אַ משוּ־געגעם אָדער פון אַ פּראָוואָקאַטאָר פאַר וועלכען עס

איז פעראַנטוואָרטליך דער פראַנצויזישער אימפּער־יאַליזם, וועלכער שטרעבט צו אַ מלחמה מיט די סאָ־וויעטען.

גארגולאוו זאל האבען געהאט מיטהעלפער

פ אַ ר י ז, 8. (ספּ. טעל.)

מ'טיילט מיט אַז דער מערדער גאָרגולאָוו זאָל האָבען געהאַט 2 מיטהעלפער — אַ מאַן און אַ פרוי.

פראוויזארישע רעזולטאטען פון די נעכטיגע וואהלען אין פראנקרייך

פ אַ ר י ז, 8. (ספּ. טעל.)

היינט זענען געוועהלט געוואָרען 225 דעפּו־טאַטען.

די וואַהל־אַגיטאַציע איז געווען אַ שוואַכע, ווייל זי איז אַדורך אונטער'ן צייכען פון טרויער.

די שטימונג איז געווען אַ געדריקטע און גלייכצייטיג אַ געשפּאַנטע.

צוליב דעם, וואָס דער טעלעגראַף אין פראַנק־רייך איז כסדר פערנומען אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן מאָרד זענען ביז 12 ביינאַכט דערהאַלטען געוואָ־רען פאָלגענדע וואַהל־רעזולטאַטען:

קאָנסערוואַטיווע — 0; רעפּובּליקאַנער — 41; לינקע רעפּובּליקאַנער — 22; ראַדיקאַלע רעפּובּלי־קאַנער — 25; סאָציאַל - ראַדיקאַלען — 46; סאָ־ציאַל־רעפּובּליקאַנער — 20; סאָציאַליסטען — 56; קאָמוניסטען — 6; אָפּגעשפּאַלטענע קאָמוניסטען — 9.

רעשטען

לאדז, נאוואמיעסקא 5

פראנט, 2-טער שטאָק

פערשידענע קאַמגאַרנס, ביליצער, טאמאשאווער און לאדזער

אויף אנציגער און פאלטענס

ווי אויך די מאָדערנסטע דאַמען־שטאָפען אויף פאלטנס און קאָסטיומען

מיט 30% ביליגער

קומט און איבערציי'גט אייך, ביי

SZCZĘSLIWY

געדענקט נאר

אין פראנט, II שטאָק

Dr. med.

I. Weinberg

Cegielniana 11, tel. 126-02

ספעצ. פאר

האַריץ- און לונגען-קראנקהייטען

עמט אָן פון 3–4 און פון 8–9 אָווענד. 2239

מאשין-לעכער

ווערן אָנגענומען אויסצוניי'ען ביי

ג. נאָרדמאַן, שרודמיעסקאַ 8

א גיט'ר

וועבמייסטער,

וואָס קאָן בעזאָרגען אויף קאָרט און ענגלישע, קען זיך מעלדען גלייך אין די ערשטע מעכאנישע לוין־וועבעריי פאַבריק

„פראגרעס״

פאָלודניאָווע 52

טעל. 191-34. 2981

הזכרה.

היינט, מאָנטאָג, דעם 9. מאַי 1932 צו דער ערשטער שמערצליכער יאָהרצייט, 12 אַ זייגער בייטאָג קומט פאָר אויפ'ן בית החיים א הזכרה און די ענטהילונג פון דער מצבה פון אונזער אונפערגעסליכען מאַן און פאָטער

נתן פרץ שידלאווסקי ז״ל

צו וועלכער אַלע קרובים, פריינד און בעקאַנטע ווערען געבעטען צו קומען. 2976

די פאַמיליע.

„נייער פאלקסבלאט“

לאדז. 9 מאי 1932

די ווערסיעס וועגען מערדער

ווער איז דער מערדער פון פראנצויזישען פרעזידענט, וואס האט איהם בעוואויגען צו בעגעהן זיין שרעקליכע טאט? צי איז דאס געווען א האנדלונג פון א משוגענעם, וועלכער איז נישט פעראנטווארטליך פאר זיינע מעשים, אדער מיר האבען פאר זיך א פאליטישען אקט, וואס איז אויסגעפיהרט געווארען אין די אינטערעסען פון א געוויסער פארטיי אדער גרופע. די מיינונג פון דער וועלט-פרעסע איז אין דער פראגע פערשידען. א טייל פון דער פרעסע שטעהט דורכאויס אויפ'ן שטאנדפונקט, אז די טאט האט געקאנט בעגעהן נאר א משוגענער, קיין אנדערע ערקלערונג איז פאר איהם נישטא. ביי דעם שטאנדפונקט האלט זיך דער גרעסטער טייל פון דער דייטשער פרעסע. אזוי שרייבט דער „בערלינער טאגעבלאט“:

„עס איז בולט, אז דער מערדער איז גייסטיג געריהרט. ער רופט זיך אן רוסישער פאשיסט, ער דערצעהלט, אז ר'האט געוואלט נעהמען נקמה אין פראנקרייך, ווייל די פראנצויזישע רעגירונג האט געהאלפען רוסלאנד. דאס איז א פערווירונג פון די בעגריפען, וואס קאן ערקלערט ווערען דורך דער פערווירונג פון דער צייט, הגם נישט ענטשולדיגט ווערען. אט דער גארגולאוו איז פערארימט פונקט אזוי ווי מיליאנען אנדערע מענשען. אויס פערצווייפלונג צוליב זיין אייגענעם גורל האט ער אויסגעזוכט אנ'אונשולדיגען קרבן, וועמעס טויט וועט נאך מעהר פערשטארקען דעם וואהנזין און דעם יאוש פון דער וועלט.“

די צייטונג האלט, אז אזוי ווי דער אטענטאט איז בעגאנגען געווארען דורך א וואהנזיניגען קאן ער קיין פאליטישע פאלגען נשט האבען: עס איז נישטא די פארטיי, וועלכע מען זאל קאנען מאכען פעראנטווארטליך פאר דעם געשעהענעם אומגליק און וועלכע זאל טראגען די גאנצע לאסט פאר דער שולד.

לויט אלע פאקטען, וואס זענען דערווייל בעקאנט, האט דער אטענטעטער געהערט צו איינער פון די עמיגראנטישע ארגאניזאציעס, וואס זענען טעטיג אין פאריז און אין אנדערע שטעט פון מערב-אייראפע. ער זאל האבען א שייכות צו דער גרופע פון די אזוי-גערופענע „מלאדאראסען“. דאס איז א מין רוסישער אינטערנאציאנאלער פאשיזם. די גרופע וואלט וועלען אויפלעבען די מאנארכיע אין רוסלאנד. אבער נישט אין איהר אלטער פארם פון צאריזם פון די ראמאנאוו'ס, נאר א נייעם צאריזם: א סאוויעטישע מלוכה מיט א צאר אין דער שפיץ און דערביי זאלען די פויערים נישט פערלירען די רעכט און ערד, וועלכע זיי האבען ערווארבען דורך דער רעוואלוציע. אזא מין אייגענארטיגען סאוויעטיזם, וועלכער האט מיט דעם באלשעוויזם און מיט דעם עקזיסטירענדען סאוויעטען-סיסטעם קיין שום געמיינזאמעס נישט, פראפאגירט אויך דער געוו. סאוויעטישער געזאנדטער אין נארוועגען דמיטריעווסקי, וועלכער האט בשעתו איבערגעריסען מיט די סאוויעטען לויט'ן מוסטער פון דעם בעקאנטען בעסידאווסקי'ן. די „מלאדאראסען“ האבען אפילו א קאנדידאט אויפ'ן קינפטיגען צאר, דאס איז דער גרויספירשט קיריל וולאדימיראוויטש.

די קאמוניסטישע פרעסע, בעזונדערס אין פראנקרייך, וויל טאקע אויסנוצען די אנגעהעריגקייט פון מערדער צו דער עמיגראציע, אויף צו אגיטירען געגען דער טאלערירונג פון די ווייס-גווארדעאישע ארגאניזאציעס אין פראנקרייך. אין דעם זין שרייבט די פאריזער קאמוניסטישע צייטונג „הומאניטע“. די צייטונג ברענגט בעווייזען פון דער עמיגראנטישער פרעסע, אז די קאנטר-רעוואלוציאנערען האבען שוין פון לאנג געפלאנט אנ'אטענטאט אויף אנ'אנגעזעהענער אויסלענדישער פערזענליכקייט, כדי אויפצורודערען די וועלט געגען די באלשעוויקעס.

עס איז פערהאן נאך א מיינונג מכוח דעם מערדער, דהיינו, אז ער איז אנ'אגענט פון די סאוויעטען און אז זיין טאט איז אנ'אקט פון פראוואקאציע. די דאזיגע מיינונג איז די אונוואהרשיינליכסטע צווישען אלע. ווייל ערשטענס, איז א בעקאנטע זאך, אז די קאמוניסטען זענען שטענדיג געווען געגען אינדיווידועלען טעראר. צווייטענס, איז דאס פון סאוויעטיש-קאמוניסטישען שטאנדפונקט אנ'אונזין, ווייל קיין שום פאליטישען און פערזענלישען געווינס פון אזא טאט קאנען זיי נישט האבען דערפון. פערקעהרט, רוסלאנד איז איצט פ'ראינטערעסירט פאר יעדען פרייז אויסצומיידען אינטערנאציאנאלע קאנפליקטען. די דאזיגע טעאריע ווערט אבער מיט א מערקווירדיגער הארטנעקיגקייט פערשפרייט דורך געוויסע קרייזען און פרעסע-ארגאנען. מיט דער גרעסטער עקשנות פערנעהמט זיך מיט אט דער מלאכה דער קראקאווער „איל. קורירר צאדז.“ אט די צייטונג ברענגט כל'-ערליי ראיות, אז די טאט פון גארגולאוו'ן איז א טאט פון קאמוניסטען. די צייטונג פערופט זיך אפילו אויפ'ן געוו. פראנצויזישען פרעזידענט מילעראן, וועלכער זאל האבען תיכף נאכ'ן אטענטאט געגעבען די אומגעלומפערטע ערקלערונג, אז דער מערדער איז א באלשעוויק. אלע ידיעות, אלע דעפעשען און אלע ארטיקלען פון דאזיגען בלאט וועגען דעם מארד פון פרעזידענט זענען אויסגעהאלטען אין דער טענדענץ ארויפצוווארפען די שולד אויף די באלשעוויקעס און אויף די סאוויעטען.

אין אט דער קאמפאניע איז פערהאן א סיסטעם און א לאגיק: מ'וויל אויסנוצען די שרעקליכע פאסירונג, כדי צו קאמפראמיטירען די קאמוניסטען, כדי ארויסצורופען געגען זיי א נייע בעוועגונג פון האס און עמפערונג.

פ. ב.

די פערזענליכקייט פון פאל דומער, דעם ערמארדעטען פראנצויזישען פרעזידענט

וועגען דעם ערמארדעטען פרעזידענט פאל דומער שרייבט דער פאריזער קארעספאנדענט פון „בערלינער טאגעבלאט“:

פאל דומער איז געווען א מאן פון פאלק, פון דער טיפעניש איז ער ארויפגעשטיגען ביז צו דעם העכסטען פאסטען אין זיין לאנד. דאס איז געווען א מוסטערהאפטיגער בירגער, א פארבילד פון פאמיליען-טוגענדען, וועלכע די פראנצויזען עהרען צומייסטענס: א מוסטער פון שפארזאמקייט און פלייסיגען אויסדויערהאפטיגקייט, א געטרייער מאן און פאטער. וואסער אונטערשיד איז צווישען דעם אנהויב און דעם סוף פון דאזיגען לעבען! דער ארבייטער-יונגעל פון דער ענגסטער און ארימסטער גאס אין דער שטאט אריליאק בעקומט א שטערבליכע וואונד אלס פרעזידענט פון דער פראנצויזישער רעפובליק אין א פאלאץ פון דער פאמיליע ראטשילד, א לוקסוס-הויז, וואס איז אנגעפילט מיט די טייערסטע קונסטווערק. דער באראן סאן ראטשילד האט דאס דאזיגע הויז געשענקט דער פראנצויזישער רעפובליק, כדי זי זאל פאר יום-טובים פון גייסט בעזיצען אויך פייערליכע זאלען.

דא אין דעם פאלאץ אויף רי בעריע, געבויט לויט אנ'אלטען פראנצויזישען מנהג צווישען הויף און גארטען פלעגען פארקומען די אינטערנאציאנאלע צוזאמענקונפטען פון קינסטלער און שריפטשטעלער. דער טעאטער-קאנגרעס פון דער וועלט-ארגאניזאציע זשעמיע האט דא אפגעהאלטען זיינע זיצונגען. דא זענען אין איינעם פון די זאלען אויסגעשטעלט געווארען די ביכער פון געוו. פראנט-סאלדאטען. די אויטארען זענען געזעסען מיט די פעדערען אין די הענד ביי די טישען און האבען איינגעשריבען ווידמונגען אין די פערקויפטע ביכער. שעהנע ארטיסטקעס האבען דורך זייער ליבענסווירדיגקייט געוואלט געפינען קונדען פאר די ביכער, כדי צו קריגען געלד פאר די אונטערשטיצונגס-קאסעס.

מיט א גרעסערער פרייד ווי געוועהנליך האט פרעזידענט דומער איבערגענומען די רעפרעזענטאטיווע אויפגאבע פון דער ערעפנונג, ווייל אויך ער איז געווען בעקאנט אלס שריפטשטעלער, אויך ער איז מיט דעם אונגליק פון קריג פערבונדען אויף א טראגישען אופן. 4 פון זיינע זיהן האט דער אלטער מאן פערלוירען אין שרעקליכען קריג, וואס האט געבראכט שמערץ אהן גרעניץ פאר דער מענשהייט און וואס אונטער זיינע פאלגען געפינט זיך די וועלט נאך ביז'ן היינטיגען טאג. און ביי דער דאזיגער האנדלונג, צו וועלכער זיין הויכער געשטאלט מיט דער ווירדיגער ווייסער בארד האט זיך אזוי געפאסט, האבען דעם זקן געטראפען די שאסען פון א משוגענעם מערדער.

נאך אין לעצטען יאהר פון זיין לעבען האט דער דאזיגער אינצעליך אזוי פעסטער מאן ארויס געוויזען א מערקווירדיגע האנדלונג. ער, וועלכען פיל האבען געהאלטען פאר צו אלט, ווען ער האט טריומפירט אין פאלאץ פון ווערסאל איבער בריאן, איז אלס פרעזידענט געווארען א פרייער מענש, ער האט פעראכטעט צערעמאניעס און טראדיציעס. איהם איז נישט געפעלען געווארען, וואס יעדער מינדסטער שריט זיינער ווערט איבערוואכט פונקט ווי דאס וואלט געווען עפעס א מלוכה-פונקציע. ער האט איבערגעריסען זיין צערעמאניע-מייסטער דורך אונערווארטעטע שפאצירען און מענשליך-פרייע האנדלונגען. איינמאל איז ער מיט זיין פאמיליע געפאהרען אין א שכונות'דיגע שטאט, נישט ווי דער פרעזידענט, נאר ווי א בעשיידענער בירגער. אנ'אנדער מאל האט ער אנגענומען אנ'איינלאדונג אין א רעסטאראן אויפ'ן פלאץ מאדעלען און וועגען דעם האט גארנישט געוואוסט דער „זשורנאל אפיסעל“. ווען דער ווירט האט איהם געפרעגט, צי וועט דער אלטער הער נישט פעראנגען עפעס א לייכט עסען, האט ער געענטפערט מיט א געלעכטער: „איך האב א גוטען מאגען, איך קאן פערטראגען אפילו ביקסען-קוילען“. איצט האט זיך ארויסגעוויזען, אז עס זענען פערהאן קוילען, וועלכע אויך דער דאזיגער קרעפטיגער מאן איז נישט אימשטאנד איבערצוטראגען.

די בהלה ארום דעם דאלאר

דאס לעצטע ווארט וועגען דער דאלאר-אינפלאציע איז נאך נישט געזאגט געווארען

עטליכע טעג האט די וועלט געלעבט אין גרעסטען פיבער צוליב'ן דאלאר: וואס וועט זיין מיט'ן דאלאר? וועט קומען אנ'אינפלאציע, און אויב יא, ווי וועט זי זיך אפרופען אויף אלע אנדערע וואלוטעס?

אמעריקע לעבט לעצטענס איבער א שארפען עקאנאמישען קריזיס. די לאגע ווערט ערגער פון טאג צו טאג. די צאהל ארבייטסלאזע שטייגט. ס'זאל שוין דערגרייכען ביז 10 מיליאן און א סברה אפילו, אז ביז 12. ס'הייסט, אז זעהר א היפשער טייל פון דער אמעריקאנער בעפעלקערונג איז נישט מעהר פראדוקציע און פערברויך-פעהיג. אויב ביז איצט האבען נאך אט די ארויסגעשטויסענע ס'איז געלעבט פון די אפגעשפארטע סענטען, וועלכע זיי האבען געהאט ליגען אין ווערט פאפירען, זענען שוין איצט אויך די דאזיגע שפארזאמקייטען אויסגעגאנגען און טאקי די דאזיגע ווערט-פאפירען, וואס זענען כסדר געווארפען געווארען אויף דער בערזע האבען נישט ווייניג מיטגעווירקט צו דער פאפירען-ירידה בכלל.

די דאזיגע ארמיי ארבייטסלאזע מוז איצט זיך ארויפזעצען אויפ'ן קארק פון דער רעגירונג, וואס ס'וועט נאך מעהר פערגרעסערן דעם אזוי אויך געשוואלענעם דעפיציט אין מלוכה-בודזשעט, וואס דערגרייכט שוין קרוב 2 און א האלבען מיליארד דאלאר, נישט אזוי די שטייגערונג פון די הוצאות איז די סיבה פון אנגעבלאזענעם דעפיציט, ווי דער עיקר דאס אומגעוועהנליכע פאלען פון די הכנסות. און טאמער איז אלץ געווען ווייניג, איז געקומען די קאטאסטראפע פון קרעגער-קאנצער.

ס'ווייזט זיך איצט ארויס, אז דער אמעריקאנער מארק איז געווען אנגאזשירט מיט צענדליגער מיליאנען אין די קרעגער-אבליגאציעס. דערצו קומען נאך צו די פערגליווערטע מיליארדען-הלוואות וואס אמעריקע האט געגעבען אייראפע אין די נאך מלחמה-יאהרען און די סכנה, אז אויך דער אמעריקאנער נאפט-קעניג דעטערדינג, ווי אויך די באנקירען מארגאן און ראקפעלער זאלען נישט גייען אין קרעגער'ס דרכים.

אמעריקע רוהט נישט. מ'זוכט און מ'פארשט ווי אזוי ארויסצוקריכען פון דער לאגע. ס'ברעכען זיך איבער דעם די קעפ די גרעסטע עקאנאמיסטען און פינאנסיסטען. ס'זענען שוין געמאכט געווארען פערשידענע גרויסצוגיגע עקספערימענטען, ווי די רעקאנסטרוקשען-באנק מיט'ן האלב-מיליארדיגען קאפיטאל, וואס האט געזאלט מאכען בעוועגליך די אזוי גערופענע פערפרוירענע קרעדיט-מעגליכקייטען אין דער געזעץ וועגען דער 40 פראצענטיגער געלד-דעקונג פון דאלאר, אבער ס'האט אלץ נישט געהאלפען און אט איצט זאל עס די ישועה קומען פון דעם ביל, וועלכע ס'האבען אריינגעטראגען די דעמאקראטען, וואס זעהט פאר, אז די קויף-קראפט פון דאלאר זאל צוריקגעשטעלט ווערען צום ניווא פון די „אלטע גוטע צייטען“ פון די יאהרען 1929–1921.

דער ציל פון נייעם געזעץ איז ארויסצורופען אין לאנד א קינסטליכע שטייגערונג פון די פרייזען אויף אלע מינים ארטיקלען, וועלכע זענען לגבי די וואוילשטאנד-יאהרען געפאלען אויף איבער 60 פראצ., דורך א גלייכצייטיגען פערקלענערן די קויף-קראפט פון דאלאר, וואס ס'וועט לויט די מחברים פון ביל שטארק אויפלעבען די ווירטשאפט און פערקלענערן די ארבייטסלאזיגקייט. צו דעם צוועק וועט אבער די פעדעראל-רעזערוו-באנק זיין געצוואונגען צו פערגרעסערן דעם אומלויף פון די דאלארען פון 4 מיליארד אויף 9, ד. ה. פשוט צודרוקען פרישע 5 מיליארד דאלאר.

וויל מען עס אויסטייטשען ווי א פשוט'ע אינפלאציע פון דאלאר און אז אמעריקא זעגענט זיך מיט איהר גאלד-פאריטעט, ווי דאס האט בשעתו געטון ענגלאנד, ווארום מ'קען דאך נישט מיט 40 פראצ. גאלד דעקען 9 מיליארד אנשטאט 4.

צי האלט עס טאקי דערביי, אז אמעריקא זאגט זיך אפ פון איהר גאלד-פאריטעט?

לויט די ערשטע ידיעות פון „ביל“ האט עס טאקי אזוי אויסגעוויזען, אבער איצט טעלעגראפירט מען, אז אין ביל ווערט די פעדעראל-רעזערוו-באנק בעפולמעכטיגט בלויז צו עמיסירען ווייטערדיגע 5 מיליארד, אבער נישט צו מאניפולירען מיט פרייז פון גאלד, ד. ה. אז עס ווערט ווייטער איינגעהאלטען דער גאלד-פאריטעט פון דאלאר.

דאס איז ראשית. והשנית איז נאך בכלל דער קאנגרעס נישט דער פוסק אחרון. דער ביל דארף נאך האבען די בעשטעטיגונג פון סענאט און נאך אלעמען האט דעם לעצטען ווארט פרעזידענט הובער.

לויט א לעצטע טעלעגראפישע ידיעה פון וואשינגטאן, וועט דער פערבאנד פון די אמעריקאנער עמיסיע-בענק נישט אונטערווארפען זיך דעם קאנגרעס-בעשלוס וועגען פערגרעסערן דעם דאלארען-אומלויף ביז 9 מיליארד. חוץ דעם זאל הובער האבען דערקלערט, אז ער וועט בעשטעטיגען דעם בעשלוס.

אויב דאס איז ריכטיג, איז די פראגע פון דאלאר-אינפלאציע בכלל אפגערוקט געווארען אויף א לענגערע צייט.

דער יודיש-פוילישער דיפלאמאט,

וועלכער האט התונה געהאט מיט א טאכטער פון פאריזער ראטשילד

אין צוזאמענהאנג מיט דער ידיעה וועגען דער חתונה פון דעם פוילישען דיפלאמאט אין פאריז, מיניסטער אנאטאל מילשטיין מיט דער טאכטער פון פאריזער ראטשילד, ווערען מיר געוואויר נאך פאלגענדע פרטים:

אנאטאל מילשטיין קומט ארויס פון אנ'אלטער אנגעזעהענער ווארשעווער חסידישער פאמיליע, זיין פרוי איז די טאכטער פון ראבערט ראטשילד, א ברודערן-זוהן פון עדמונד ראטשילד, וועלכער ווערט גערופען: „דער פאטער פון דער יודישער קאלאניזאציע אין ארץ-ישראל“.

די מילשטיינ'ס זענען בעקאנט אין ווארשע אלס גרויסע האלץ-סוחרים. אנאטאל מילשטיין האט נאך אין פוילען צוויי ברידער. איינער וואוינט אין טאמאשאוו, ער הייסט וואלף מילשטיין; דער צווייטער ברודער, שאול, האט געוואוינט אין סאלעץ (פארשטאט פון ווארשא), ער האט זיך אבער געשמד'ט און הייסט שוין איצט — סטאניסלאוו מיעצקי. ער וואוינט אין ווארשע. ער האט התונה געהאט מיט א מיידעל פון א פוילישען גרעפישען הויז. זיין ערשטע פרוי איז אבער נאך געווען א יודישע.

דער ריכטיגער נאמען פון אנאטאל מילשטיין דעם איצטיגען איידעמ'ס פון באראן ראטשילד, איז נפתלי.

די דריי ברידער: נפתלי, וואלף און שמואל זענען געווען טיפישע יונגלעך פון חסידישע עלטערן, זיי האבען געטראגען לאנגע קאפאטעס, סאמעטענע היטעלעך, פאה'לעך...

נאכ'ן טויט פון דער מוטער האבען די עלטערע צוויי זיהן: נפתלי און שמואל פערלאזט די היים, די שטיפמוטער האט זיי נישט געלאזט לעבען. דער עלטסטער פון זיי, וואלף, איז שוין דעמאלט געווען פערהייראט און זעלבסטשטענדיג.

די צוויי יונגלעך האבען אבער שוין פון די יונגע יאהרען אן געהאט נייגונג צו דער וועלטליכער לעהרע, זיי האבען געלערנט שפראכען און באלד נאכדעם, ווי זיי האבען פערלאזט דאס עלטערן-הויז האבען זיי זיך אזוי עמאנציפירט, אז עס איז איינגיכען נישט געווען צו דערקענען, אז דאס זענען יונגלעך, וועלכע זענען ערשט ארויס פון די חסידישע קאפאטקעלעך.

זיי האבען אבער נישט פערגעסען די יודישע

(ווייטער זעה 9-טע זייט).

ספּאָרט=בעוועגונג

גרינדעט זומער=לאַגערען פאַר די יודישע ספּאָרטלער

דער ספּאָרט־סעזאָן איז אין פולען ברען. אויך די יודישע פעראיינען שטעהען נישט אָפּ פון דעם אַלגעמיינעם רעקאָרדען און פונקטען־געיעג, ווי די אַרומיגע פעראיינען.

דאָס איז אַלץ נאָר אויסערליכע אַרבייט, דאָס זענען נאָר עפעקטען און אויב מ׳קען עס אַזוי אָנרופען רעקלאַמע. ווי אַזוי ס׳ווערט געפיהרט די אינערליכע אַרבייט אין די יודישע פעראיינען, דאָס ווייס קיינער נישט. אָבער מיר קענען זיך פאָרשטעלען, אַז קיין גרויסע אַרבייט קען דאָרט נישט געפיהרט ווערען. קודם־כל שוין דע..., ווייל די יודישע פעראיינען בעזיצען נישט אַליין און האָבען נישט צו דיספּאָזיציע קיין פרעמדע ספּאָרט־פּלעצער, וואו זיי זאָלען קענען פיהרען אַ ראַציאָנעלע און סיסטעמאַטישע אַרבייט אין פערלויף פון לאַנגען פוילישען זומער.

מיר ווילען דאָ נישט בעריהרען די אָנגעוועהטאָגטע פראַגע פון מאַנגעל אין ספּאָרט־פּלעצער פאַר דער יודישער יוגענד, הגם וועגען דעם וואָלט זיך געקענט זעהר פיל זאָגען, אָבער מיר נעהמען דאָס אָן אַלס פאַקט אַזוי ווי ער איז, און נאָך זאַך דערלאָזט נישט די יודישע ספּאָרט־פעראיינען צו פיהרען אַזאַ ראַציאָנעלע אַרבייט, דאָס איז דער מאַנגעל אין אינסטרוקטאָרען, אין גוט אויסגעשולטע פּאַכמענער, וועלכע מ׳וואָלט געקענט רוהיג אָנפערטרויען די פיזישע ערציהונג פון דער יוגענד, וואו איז דער אויסוועג?

מ׳קען דאָך איצט נישט חלומען וועגען דעם, אַז מיטאַמאָל וועלען מיר בעקומען ,אָדער מיר וועלען קענען קויפען אייגענע ספּאָרט־פּלעצער. דאָס איז אַ ווייטע צוקונפטס־מוזיק. עפּעס מוז אָבער אין דער היינטיגער געטון ווערען, די יודישע פעראיינען דאַרפען זיך ענערגיש בעהמען צו גרינדען וואָס מעהר זומער־לאַגערען אין דאָרף פאַר זייערע מיטגלידער, און די דאָזיגע זומער־לאַגערען וואו עס דאַרפען אַרויספאָהרען אַלע די, וועלכע האָבען נאָר די מעגליכקייט צו פערלאָזען די שטאָט, וועט קענען געפיהרט ווערען אַ סיסטעמאַטישע און גוטע ספּאָרט אַרבייט ,וואָס וועט אויך זיין פערבונדען מיט דער פרישער לופט, מיט זון און וואַסער.

אין די דאָזיגע זומער־לאַגער׳ע וקענען גאַנץ בעזונדערס אויסגעשולט ווער׳ען גוטע אינסטרוקטאָרען, וועלכע וועלען זיך קענען שטעלען צו דיספּאָזיציע פון דער יודישער ספּאָרט־בעוועגונג.

דאָס געבאָט פון דער שעה איז אַלזאָ, גרינדען וואָס מעהר זומער־לאַגערען פאַר די יודישע טורנער און ספּאָרטלער.

S

די זיגער פון די גרויסע בערלינער מאָטאָציקל-געיעגען

בולוס   דאַווענפּאָרט   באַוהאָפער

„סטוזשעלעצקי" — „ל.ט.ס.ג." 1:1

ל.ט.ס.ג. איז געהאַלטען געוואָרען און ווערט אויך ווייטער געהאַלטען פאַר׳ן הונדערט־פּראָצענטיגען פאַוואָריט אויף דער לאָדזער מייסטערשאַפט. מ׳האָט אָבער גערעכענט, אַז ל.ט.ס.ג. וועט נישט פערלירען קיין איין פונקט אין דער טאַבעלע. קומט אָבער דער „פוסבאַל-לץ" און טוט גאָר עפּעס אַנדערש. נאָך דער גרויסער מפּלה וואָס „סטוזשעלעצקי" האָט פאַריגע וואָך געליטען פון אַ פיל שוואַכערע מאַנשאַפט ווי ל.ט.ס.ג. האָט זי היינט געוויזען צו רעמיזירען מיט דעם פיהרער פון „א" קלאַס.

וו.ק.ס. — ל.ק.ס. I 2:2

אויף דער מיליטערישער קלוב הויבט זין אָן אַ רויסצודראַפּען פון גרויען עק פון דער טאַבעלע, וואָס האָט איהם נעדראָהט אַרויסצופאַלען פון „א" קלאַס. וו.ק.ס. האָט בעוויזען צו רעמיזירען מיט אַ גענוג שטאַרקען געגנער ווי די רעזערוו-מאַנשאַפט פון ל.ק.ס.

טוריסטען — ווידזעוו 0:3

די טוריסטען, וועלכע זענען אין אַ זעהר גוטער פאָרם האָבען געוויזען לייכט זיך אָפּצופערטיגען מיט ווידזעוו, ערצילענדיג אַ זעהר בכבוד׳יגען רעזולטאַט 0:3.

* * *

אָן דער שפּיץ פון דער מייסטערשאַפטס טאַבעלע געפינען זיך איצט ל.ט.ס.ג., סטוזשעלעצקי, טוריסטען, ל.ק.ס. און ערשט אויפ׳ן פינפטען אָרט הכח.

מייסטערשאַפט פון „ב"=קלאַס

מכבי — טור 1:3

די יודישע „מכבי"-מאַנשאַפט געהט פון שטאַפּעל צו שטאַפּעל צו דער מייסטערשאַפט פון „ב" קלאַס. די יודישע מאַנשאַפט האָט אויפ׳ן נעכטיגען מעטש מיט טור בעוויזען, אַז זי איז איינהייטליך צוזאַמענגעשפּילט און בעזיצט עטליכע גוטע שפּילער.

דער רעזולטאַט פון דער פערמעסטונג וואָלט געווען אַ פיל גינסטיגערער פאַר מכבי, אָבער דער ריכטער האָט די יודישע מאַנשאַפט שטאַרק בע׳עוולה׳ט, בעווייזענדיג פון פלאַץ פאַר מיני־מאַלע פערשולדיגונגען פּאַמעראַנצענבלומען און ראַטאַפעלן.

מכבי — טור II 0:2

ליגע=מעטשען אין פוילען

ל. ק. ס. — פּאָלאָניאַ 2:2

די קייט פון נצחונות, וואָס ל.ק.ס. האָט געהאַט ביים אָנהויבען פון ליגע-קאַמף האָט זיך איבערגעריסען, נאָך די קנאַפּע רעזולטאַטען אין לעמבערג האָט ל. ק. ס. נעכטען רעמיזירט מיט דער שוואַכער וואַרשעווער „פּאָלאָניאַ".

קראַקאָוויאַ — גאַרבאַרניאַ 0:5

אַ הערליכען זיג האָט אָפּגעהאַלטען „קראַקאָוויאַ" איבער דער אויסגעצייכנטער „גאַרבאַרניאַ" דאָס איז ביז איצט די גרעסטע סענסאַציע אין די ליגע-מעטשען.

פּאָזנאַן — וויסלאַ 0:1

אויף דער דאָזיגער רעזולטאַט איז אַנ׳איבע·

ראַשענדער. פּאָזנאַן ווייזט לעצטענס אַרויס אַ זעהר גוטע פאָרם.

טשאַרני — 22 פּולק 1:3
וואַרטאַ — וואַרשאַוויאַנקאַ 0:0

ציקליסטיק

די לאָדזער ציקליסטען-געזעלשאַפט „ל.ט.ק." האָט נעכטען איינגעאָרדענט זעהר אינטערעסאַנטע שאָסעי-געיעגען. דער אַנטייל פון פאָהרער איז געוועזען אַ זעהר בעפרידיגענדער און עס האָבען אויך אָנטיילגענומען אַ גאַנצע רייהע יונגע פאָהרער פון די יודישע ספּאָרט-פעראיינען.

דאָס געיעג אויף 50 קילאָמעטער האָט געוואונען קאָלאָדזשעיטשיק אין דער צייט פון 1 שעה 42 מינ. 51 סעק.

דעם פּראָפּאַגאַנדע-געיעג אויף 25 קילאָמעטער ביי דעם אַנטייל פון 41 פאָהרער האָט געוואונען דער יונגער יודישער פאָהרער קאָלסקי פון „טרומפעלדאָר". קאָלסקי ווייזט זיך אַרויס אַלס אַנ׳אויסגעצייכנט מאַטעריאַל פאַר שאָסעי-געיעגען.

דעם טוריסטען-געיעג אויף 15 קילאָמעטער ביי 50 אַנטיילנעהמער האָט געוואונען שלאָנסק פון „אוראַניאַ". די אָרגאַניזאַציע פון דער אימפּרעזע איז געווען אַ גוטע.

באָקס

אויפ׳ן ספּאָרט-פּלאַץ אין „העלענאָוו" זענען נעכטען פאָרגעקומען עטליכע זעהר אינטערעסאַנטע באָקס-מעטשען. פון די וויכטיגסטע רעזולטאַטען איז כדאי איבערצוגעבען פאָלגענדע:

ביאַליסטאָק (בר - כוכבא) איז געשלאָגען געוואָרען אויף פונקטען דורך וואָזשניאַקאָווסקי. באַנאַשאַק האָט רעמיזירט מיט וודאָווינסקי (בר-כוכבא). גאַרנצאַרעק האָט אין דער דריטער רונדע מיט ק. אָ. געוואונען ביי סעווערינאַק׳ן. כמיעלעווסקי האָט הויך אויף פונקטען בעזיגט זייד׳ל׳ן פון אוניאָן.

נייע פערוואַלטונג פון שווים=קרייז=פערבאַנד

שבת איז פאָרגעקומען די אַלגעמיינע פערזאַמלונג פון די פעראיינען, וואָס געהערען צום לאָדזער שווים-קרייז-פערבאַנד. ס׳איז אויסגעוועהלט געוואָרען אַ נייע פערוואַלטונג אין פאָלגענדען צוזאַמענשטעל: פּיאָנטקאָווסקי (ל. ק. ס.) פּרעזעס. פּאַ-רוטשניק וואַסקאָוויטש, פריינד („מכבי"), גליקסבערג („מכבי"), בעקער און גייזלער („טרומפּ").

געשלאַגען אַנ׳אויסגעצייכנטען רעקאָרד אין דיסק=וואַרפען אין לאָדז.

אויפ׳ן נעכטיגען לייכט-אַטלעטישען דריי-מעטש צווישען ל. ק. ס. זיעדנאָטשאָנע און קרושעענדער האָט פריילין ווייס פון „זיעדנאָטשאָנע" געשלאָגען אַ וועלט-רעקאָרד אין דיסק-וואַרפען, זי האָט דערגרייכט אַ שטח פון 39,76 מעטער, וואָס איז גרעסער פון וועלט-רעקאָרד, וועלכען ס׳האָט דערגרייכט די קאָנאָפּאַצקאַ. קאָנאָפּאַצקאַ׳ס רעקאָרד איז 39,63.

דער גרויסער וואַלד-לויף אין שטוטגאַרט

געווינט האָט אָטאָ קאָן (אַ יוד)

„ווימאַ" — „הכח" 0:2

דאָס וואָס מיר האָבען געשריבען מיט אַ וואָך צוריק וועגען „הכח" נאָך דעם פערשפּילטען מעטש מיט ל.ט.ס.ג. האָט זיך פולשטענדיג בעשטעטיגט ביי דער לעצטער פערמעסטונג פון „הכח" מיט „ווימאַ".

די פאַבריקס-מאַנשאַפט איז נישט קיין ערשטקלאַסיגע, האָט נישט קיין בעריהמטהייטען און אפילו נישט קיין מענשען-מאַטעריאַל, מיט וועלכען זי קען זיך אויסצייכנען און דאָך האָט זי בעוויזען צו דערלאַנגען אַזאַ קלאַפּ, וועלכען די יודישע מאַנשאַפט וועט לאַנג געדענקען, מיר האָבען אָנגעוויזען, אַז די גאַנצע אָנגריפס-ליניע פון „הכח" איז אין איצטיגען צוזאַמענשטעל לחלוטין נישט פעהיג צו אַ מעהר-ווייניג הויכען שווערען רעזולטאַט, אָבער דאָס וואָלט נישט געווען אַמערגסטען ווען די פערטיידיגונגס-ליניע וואָלטען געשטאַנען אויף דער געהעריגער הויך וואָס וואָלט פערהיטען פון אַ מפּלה. די האַלבס-ליניע איז שוואַך די פערטיידיגונג בעשטעהט אפשר פון גאַנץ גוטע שפּילער, אָבער זיי זענען נישט זיכער, מ׳קען זיך אויף זיי נישט אינגאַנצען פערלאָזען.

דאָס זעלבע האָט זיך בעשטעטיגט אויפ׳ן לעצטען מעטש און דאָס ענטוישט כסדר דאָס „הכח"-פובליקום וואָס איז בעוויזען געוואָרען פריינצוציהען אויפ׳ן ספּאָרט-פעלד. דאָס איז געווען אַ גרויס פערדינסט פון „הכח", איצט קען דאָס אויך פערלוירען ווערען.

אַ חוץ דעם אַלעם איז „הכח" לעצטענס נישט אין דער פאָרם, וואָס טרעפט גיך גאַנץ אָפט אפילו ביי די בעסטע מאַנשאַפטען און מ׳דאַרף האָפען, אַז די שוואַכקייט וועט זיך פעראיבערגעהען.

צוזאַמענפאָהר פון לאָדזער קרייז פון וועלט=פערבאַנד „מכבי"

אין לאָקאַל פון „הכח" איז פאָרגעקומען די אַלגעמיינע פערזאַמלונג פון לאָדזער קרייז פון וועלט-פערבאַנד „מכבי".

דער לאָדזער קרייז נעהמט אַרום אַנ׳ערך 30 ספּאָרט-פעראיינען. צו דער אַלגעמיינער פערזאַמלונג זענען אָבער געקומען פאָרשטעהער פון 10 פעראיינען, צווישען זיי פון 4 לאָדזער ספּאָרט-פעראיינען. אַלס פאָרזיצער פון צוזאַמענפאָהר איז געוועהלט געוואָרען מאַגיסטער שטערן. דעם בעריכט פון אָפּטרעטענדען עקזעקוטיוו האָט אָפּגעגעבען ד"ר זילבערשטראָם. נאָכ׳ן בעריכט האָט זיך ענטוויקעלט אַ לעבהאַפטע דיסקוסיע און דעם עקזעקוטיוו איז אויסגעדריקט געוואָרען צוטרוי.

צו קיין נייע וואַהלען איז אָבער נישט געקומען, ווייל די אָנוועזענדע האָבען בשום אופן זיך נישט געקענט פערשטענדיגען וועגען דעם צוזאַמענשטעל. צוליב דעם איז בעשלאָסען געוואָרען דעם צוזאַמענפאָהר איבערצורייסען און דעם המשך צו רופען אויפ׳ן 16. מאַי.

פוסבאַל

מייסטערשאַפטען פון „אַ"=קלאַס אין לאָדז

די לעצטע מייסטערשאַפטס-מעטשען פון „א"-קלאַס אין לאָדז האָבען געבראַכט עטליכע סענסאַציעס. קודם-כל אין צוזאַמענטרעף פון דער יודישער מאַנשאַפט מיט „ווימאַ" און פון „סטוזשעלעצקי-קלאַב" מיט „ל.ט.ס.ג.". אַלע פאָראויסזעהונגען אין דער היינטיגער ווייזען זיך אַרויס פאַר נישט ריכטיג און קיין נביאות העלפען נישט.

בעריהמטער בלוט-בלבול פון טיסא עסלאר, מיט 50 יאהר צוריק

מיט דער געשיכטע האט א לאנגע צייט געקאכט די וועלט. — היינט זענען אנטדעקט געוואָרען א סך נייע ענצעלהייטען

די אונגארישע יודען פייערען איצטער אַ מאָד־נעם יום־טוב, עס איז אַ וויכטיגער יודישער „יום־טוב". עס איז אַ יאָהרצייט מיט אַ יובילעאום איב־איינעם. אַ יאָהרצייט — צוליב אַן אומגליק, און אַ יובילעאום, — צוליב דעם, וואָס דער אומגליק האָט זיך געענדיגט מיט אַ שמחה.

עס איז דער פופציג־יאָהריגער אָנדענקען פון דעם שרעקליכען בלוט־בלבול פון טיסאַ עסלאַר.

פסח־צייט פון יאָהר 1882, אַלזאָ, מיט פופציג יאָהר צוריק, האָט אין טישלא עשלאַר, אַ קליין יו־דיש שטעטעל אין אונגארן, פּאַסירט דער אומגליק מיט'ן בלוט־בלבול, מיט וועלכען עס האָט דאַמאָלסט געקלונגען די וועלט.

אַ סך ביכער, דראמען, ראָמאַנען זענען שוין געשריבען געוואָרען וועגען דעם טיסא עסלאַר פּראָצעס, אָבער די שרייבער האָבען נישט געקענט דערגרונטעווען די אמת'ע פאַקטען פון דעם פּראָצעס איצט איז עס דעם בעריהמטען יודיש־אונגארישען שריפטשטעלער עמעריק ראָבאָן ענדליך, נאָך פיל יאָהרען אַרבייט אין די אַרכיוען פון די געריכטען, אין דער געגענד פון טיסאַ עסלאַר, געלונגען אויס־צוגעפונען די ריכטיגע דאָקומענטען און פּראָטאָקאָלען פון דעם בלוט־בלבול־פּראָצעס פון טיסאַ עס־לאַר. די פּראָטאָקאָלען און דאָקומענטען ענטהאַל־טען פיר טויזענט שריפט־זייטען. עמעריק ראָבאָן האָט זיך בענוצט מיט געפונענעם מאַטעריאַל און אָנגעשריבען אַ בוך וועגען דעם בלוט־בלבול. עס איז אַ היסטאָרישער בוך. דער בוך איז ערשינען איצטער צו דעם פופציג־יאָהריגען יובילעאום פון דעם בלוט־בלבול פּראָצעס.

דער בוך וואַרפט אַ גאַנץ ניי ליכט אויף דעם מערקווירדיגען בלוט־בלבול, ביי וועלכען דער פער־צעהן־יאָהריגער יודישער יונגעל מאָריץ שאַרף, דער זוהן פון שמש אין שוהל, יוסף שאַרף, האָט גע־שפּילט די הויפּט־ראָלע אַלס הויפּט־עדות און הויפּט פערלוימדער געגען זיין אייגענעם פאָטער און גע־גען די איבעריגע בעשולדיגטע יודען פון טישא עשלאַר. מאָריץ שאַרף איז דער „הויפּט־העלד" פון דעם בוך. ביז איצטער האָט מען בלויז געוואוסט דעם שרעקליכען פאַקט, אַז דער יונגעל מאָריץ שאַרף האָט עדות געזאָגט פאַר די ריכטער, אַז ער האָט מיט זיינע אויגען געזעהען, ווי אַזוי זיין פאָטער האָט אין שוהל בעקוילעט די שיקסעל עשטאַר שאָלימאָשי און אָפּגעצאַפּט איהר בלוט אין אַ פלאַש, אום עס צו בענוצען פאַר מצה אויף פסח.

די אורזאַכען, וועלכע האָבען געטריבען דעם יונגעל צו דער שוידערליכער פערלוימדונג, האָט מען נישט געוואוסט, פון די ניי־געפונענע דאָקו־מענטען האָט עמעריק ראָבאָן אַרויסגעבראַכט די אמת'ע אורזאַכען און עס איז קלאָר געוואָרען דער גאַנצער פּסיכאָלאָגישער פּלאָנטער, אין וועלכען דער יונגעל איז פערוויקעלט געוואָרען; אויסער דעם זענען אין דעם בוך פערהאַן אַנדערע ביידע אייבצעל־הייטען, וועלכע זענען אין דער יודישער וועלט נאָך נישט בעקאַנט.

דער בוך טראָגט דעם נאָמען „איינער געגען אַ גאַנצער וועלט".

לאָמיר דאָ איבערגעבען די הויפּט־פאַקטען פון יענעם היסטאָרישען בלוט־בלבול, ווי זיי זענען פעסטגעשטעלט געוואָרען אין דעם נייעם בוך.

פסח־צייט, אין מאָנאַט אַפּריל פון יאָהר 1882, איז אין דעם יודישען שטעטעלע טיסאַ עסלאַר פער־לאָרען געוואָרען די פערצעהן־יאָהריגע עשטאַר שאָלימאָשי, די טאָכטער פון אַן אָרימען פויער, וועלכע איז געוועזען אַ פּאַסטושקע (אַ הירטין) פון בהמות און גענז ביי דער פויערטע אַנדרעאַשי האָרי.

עס איז געוועזען שבת אינדערפריה; דער שטע־טעלדיגער שוחט און שמש פון דער שוהל, רב יוסף שאַרף, אַ 42־יאָהריגער יוד מיט אַ לאַנגער, שוין עטוואָס גרויער באָרד, איז אַרויס איבדרויסען אַריינצורופען אַ גוי'ע, זי זאָל, ווי געוועהנליך, אַראָפּ־נעמען די שבת'דיגע לייכטער פון טיש. ער האָט געזעהען די קליינע עשטאַר און זי אַריינגערופען אין שטוב. די מיידעלע, אַ באָרוועסע, אין אַ רויט קלוידעל, מיט אַ ווייסער געבלימעלטער פאַטשיילע אויפ'ן קאָפּ, האָט אַרונטער גענומען די לייכטער, געקראָגען דערפאַר אַ שטיקעל ווייסע חלה און אַ האַלב גלעזעלע קדוש־ווייַן, וואָס זי האָט גאַנץ פיין אויסגעטרונקען, פער־ביסען אַ שטיקעל חלה, גע־זאָגט אין אונגאַריש „גיב גאָט אַ גוטען שבת" און איז אוועקגעגאַנגען.

אין אָוונט איז די שיקסעל געגאַנגען אַהיים, טרייבענדיג די בהמות פון דער פּאַשע, וואָס האָט זיך געפונען ביים וואַלדיגען ברעג פון טייך טהייס, אָבער זי איז נישט מעהר אַהיים געקומען צו איהר באַלעבאָסטע. מען האָט זי געזוכט און געזוכט און נישט געקענט געפינען.

דער שמש יוסף שאַרף איז געווען אַ ייד נישט פון די „גרויסע גבירים". ער האָט געהאַט געצוּג זיינע אייגענע צרות: קיין מצה איז נאָך נישט גע־ווען, קיין ווייַן איז נאָך אויך נישטאָ — און באַלד איז שוין פסח. הכלל, דער שמש ר' יוסף שאַרף האָט נישט צייט געהאַט זיך אוועקצוזעצען דענקען וועגען דער פערלאָרענער שיקסעל. זיין קאָפּ איז געווען פערנומען מיט אַנדערע דאגות.

פּלוצלונג אָבער, איינמיטען נאַכט, קומען זשאַנ־דאַרען שלעפּען איהם אַרויס פון בעט און פיהרען איהם אָפּ אין דער נאָהענטסטער קרייז־שטאָט ניריג־

האַזאַ און מען פערשפּאַרט איהם דאָרטען אין טער־מע. די שמש'טע פאַלט אין אונמאַכט. זי וויינט, זי בעט, זי לויפט צו מענשען. עס העלפט נישט: דער שמש בלייבט אַרעסטירט.

וואָס האָט פּאַסירט? פאַרוואָס האָט מען פּלוצ־לונג אַרעסטירט דעם שמש און שוחט, ר' יוסף שאַרף?

איין קלייניגקייט האָט פּאַסירט: עס איז, נעמ־ליך, געפאַלען אַ פערדאַכט, אַז די יודען פון טיסאַ עסלאַר האָבען געקוילעט די שיקסעל, אום אָפּצו־צאַפּען איהר בלוט פאַר מצה אויף פסח. און גע־קוילעט די שיקסעל, הייסט עס, האָט געטהיט דער שוחט און שמש, ר' יוסף שאַרף.

מען קען זיך שוין לייכט פאָרשטעלען האָט פאַר אַ שרעק און פּחד עס איז געפאַלען אויף די יודען פון טיסאַ עסלאַר, אויף די יודען פון די שטעט און שטעטלעך פון יענער געגענד און אויף די יודען פון גאַנץ אונגאַרן.

דער ראש־הקהל, די גבאים און נאָך אַנדערע אָנגעזעהענע באַלעבאַטים פון טיסאַ עסלאַר, איינמאַ־צען פופצעהן יודען, זענען אויך אַרעסטירט גע־וואָרען.

די אַנטיסעמיטען האָבען זיך אַ נעם געטאָן צו דער אַרבייט. די גלחים האָבען ביטער געהעצט אין די קירכען, די פינסטערע פּאַנאַטישע פויערים האָבען געשלאָגען יודען, וואו מען האָט זיי בעגעג־נעט. די אַנטיסעמיטישע צייטונגען האָבען זיך גע־קאָכט מיט דער גוטער שטיקעל ביינער און די וועלט האָט זיך צוקלונגען מיט דעם „רעליגיעזען מראָד" פון טיסאַ עסלאַר.

וואו האָט מען גענומען בעווייזען, אַז די יודען האָבען געקוילעט די שיקסעל? קיין בעווייזען זע־נען, נאַטירליך, נישט געווען. עס איז געווען בלויז דער פאַקט, אַז די שיקסעל האָט שבת אינדערפריה אַראָפּגענומען די לייכטער פון טיש ביים שמש אין שטוב.

נאָר דאָס איז דאָך קיין בעווייז נישט? האָט זיך אָבער געפונען אַן עדות, אַ גאָר „וואַזשנער" עדות, קיין בעסערען וואָלטען זיך די אַנטיסעמיטען גאָרנישט געוואונשען. די אַנטיסעמיטען האָבען ממש געטאַנצט פאַר פרייד. און יודען זענען איינגע־זונקען געוואָרען פון נאָך גרעסערען שרעק און חרפּה. דער דאָזיגער „עדות" איז נישט געווען קיין אַנדערער, ווי מאָריץ שאַרף, דער פערצעהן־יאָהרי־גער זוהן פון יוסף שאַרף.

מאָריץ שאַרף, וועמעס נאָמען יודען האָבען אַ האַלבען יאָהרהונדערט נאָכהער דערמאָנט מיט גרויל און פעראַכטונג, האָט ביי דעם פערהער פון דעם אונטערזוכונגס־ריכטער פון טיסאַ עסלאַר, גאַבריעל סאַרקאַש, עדות־געזאָגט, אַז ער האָט מיט זיינע אויגען געזעהען, ווי אַזוי אין יענעם שבת־צו־נאַכט, ווען די שיקסעל עשטאַר שאָלימאָשי איז פערלאָרען געוואָרען, האָט זיין טאַטע, צוזאַמען מיט דעם צווייטען שוחט, ר' שלמה שוואַרץ, אין שוהל מיט אַ חלף געקוילעט די מיידעלע, אָפּגע־צאַפּט די בלוט אין בעקען און נאָכהער אַריינגעגאָ־סען ט'בלוט אין אַ פלאַש. דאַן האָבען זיי דעם טויטען קערפּער ערגעץ אַוועקגעטראָגען. וואוהין ווייסט ער נישט. געזעהען האָט ער דאָס אַלץ דורך דעם שליסעל־לאָך פון דער שוהל־טיר. דער צוויי־טער שוחט, ר' שלמה שוואַרץ, איז אויך אַרעסטירט געוואָרען.

(ווייטער מאָרגען).

מאסקוף.

1-טער מאי-פאראד אויפ'ן רויטען פלאַץ אין מאסקווע

פון פראָנט: א שווערער הארמאט, אין הינטערגרונד – לענינ'ס פאָרטרעט.

זשיטאמיר איז יעצט א מושב זקנים

(איינדריקען פון א בעזוך)

פון ב. סמאליאר.

זשיטאָמיר, די אַמאָליגע געוועזענע גרויס־שטאָט פון וואָלין, איז איצט טויט.

טויט ווי אַ קליין שטעטעל.

איהר געהט איבער די גאַסען פון זשיטאמיר, — איבער בערדיטשעווער גאַס, איבער קיעווער גאַס, איבער מיכאילאָווער גאַס, — זעהט איהר קוים אַ מענשען, יענע, וועמען איהר בעגעגענט יאָ, זענען אַלטע, אָפּגעריסענע, פער־וואָקסענע יודען; בלייכע, אויסגעמאַטערטע, אין שמאַטעס־איינגעוויקעלטע פּרו־ען, און דאָ און דאָרט אַ רויטען אַרמייער.

די לאַנגע, אַמאָל זעהר בעלעבטע בערדיטשע־ווער גאַס, וואָס איצט הייסט זי: „די גאַס פון קאַרל מאַרקס", מאַכט אויף אייך דעם איינדרוק, ווי נאָך אַ שׂרפה. די הייזער — האַלב־חרוב'ע, וואָס האָבען שוין נישט אָנגעקוקט קיין רעמאָנט זיבעט יאָהרען און יאָהרען. די שויבען, פיל פון זיי אויסגעבראָכען און פערקלעפּט מיט פּאַפּיר. די גע־שעפטען — אַ סך פון זיי פערשלאָגען מיט ברעט־טער די אַריינגאַנגס. בלויז דאָ און דאָרט איז אָפען אַ טיר פון אַ קאָאָפּעראַטיווער קראָם. בלויז פון צייט צו צייט לויפט דורך אַ כמעט ליידיגער טראַמוויי־

אויף דער מיכיילאָווער גאַס, וואָס איצט טראָגט זי דעם נאָמען „גאָרסאָוועט גאַס", און אויף דער קיעווער גאַס, — איצט הייסט זי: „לעניק גאַס", — איז דאָס לעבען נאָך טויטער. דאָרט פיהלט איהר זיך בוכשטעבליך ווי אויף אַ בית־עלמין. טויטע, ליידיגע, פערלאָזטע גאַסען. גאַסען אָהן יוגענט און אָהן פולסירענדען לעבען.

אַ יונגער מענש אין זשיטאמיר איז איצט אַ זעלטענקייט. ווער עס האָט נאָר געהאַט די מעג־ליכקייט, — אַ בחור צי אַ מיידעל, — האָט זיך אַריבערגעפּעקעלט פון זשיטאמיר קיין קיעוו, קיין כאַרקאָוו, קיין דניעפּראָפּעטראָווסק, און וואו נאָר עס האָט זיך געלאָזט, זשיטאָמיר איז איצט דערפאַר אַ גרויסער מושב זקנים.

אַ שטאָט פון לעבעדיגע מתים,

אין די גאַסען פון זשיטאָמיר זעהט איהר א צ. פערפאַר דאָס, וואָס איהר קאָנט נישט זעהען סיי אין קיעוו, סיי אין כאַרקאָוו, אַפּגערעדט שוין פון מאָסקווע. איהר זעהט אָרימע לייט. פּשוט'ע אָרימע לייט, וואָס שטעלען אייך אָפּ אין גאַס און בעטלען ביי אייך אַ נדבה אָפען און פריי. פונקט ווי אין די אַמאָליגע צייטען. אויסגעשטעלט אויף דער בער־דיטשעווער גאַס, — איצט די סאַמע גרעסטע גאַס, וואו מען זעהט נאָך אַ דורכגעהער, — שטעהען זיי און זינגען אויס זייער געבעט נאָך אַ נדבה מיט אַ ניגון, אויפ'ן אַלטען בעטלערישען שטייגער:

„שענקט אַ נדבה, ליבינקער! שענקט אויף אַ שטיקעל ברויט"...

קיינער, נאַטירליך, קוקט זיך אויף זיי נישט אום. קיינער אין זשיטאָמיר איז איצט נישט אימ־שטאַנד צו שענקען זיי אַ נדבה, וואָס זאָל זיי ווירקליך קלעקען אויף אַ שטיקעל ברויט.

* * *

יודען קומען אין טאָרגסין... די טאָרגסין קראָם אין זשיטאָמיר איז דאָסזעלבע, וואָס אַמאָל איז גע־ווען די בירזשע. זי איז נישט בלויז די בירזשע. זי איז פאַקטיש דער רעטונגס־פלאַץ פאַר ביינציג פּראָצענט יודען פון זשיטאָמיר און פון די אַרומיגע שטעטלעך.

איהר געהט אַריין אין דער טאָרגסין־קראָם אויף בערדיטשעווער גאַס, טרעפט איהר זי שטענ־דיג געפּאַקט מיט יודען, געהן אין טאָרגסין איז אין זשיטאמיר נישט סתם אַ גאַנג. עס איז אַ גאַנצע פּאַסירונג. אַ פּאַסידונג אויף וועלכער מען נעהמט מיט די פרוי, די עלטערע אויסגעגעבענע טעכטער, און די גאַנצע פאַמיליע.

שטעהען יודען גאַנצע משפחות־ווייז אין טאָרג־סען און האַלטען אָפּ „קאָנפערענצען", וואָס צו נעהמען פאַר די טשעקס, וואָס זיי האָבען בעקומען פון אַמעריקע. זיי קאָנען נעהמען מעהל, צוקער, מאַנופאַקטור, — זיי קאָנען דאָרט נעהמען צעהנד־ליגער זאַכען.

האַרפען, וואָלטען זיי אַוודאי גענומען סיי די מעהל, סיי דעם צוקער, סיי די מאַנופאַקטור, סיי אַלץ, וואָס עס לאָזט זיך נעהמען. אין אָבער דער טשעק פון אַמעריקע נישט מעהר ווי אויף צעהן דאָלאַר, אַמאָל אויך אויף בלויז פינף דאָלאַר, דאַרף מען זיין אויסגערעכענט. דאַרף מען זיך מישב זיין, וואָס מען דאַרף בילכער. קאָן מען זיך אויף זיך אַליין נישט פערלאָזען. מהו מען קומען אין טאָרג־סין מיט דער גאַנצער פאַמיליע.

מעהרסטענטייל, פערשטעהט זיך, נעהמט מען מעהל, ווייל סיי ברויט און סיי מעהל, זענען איצט דער וויכטיגסטער אַרטיקעל אין זשיטאָמיר. מעהל נאָך וויכטיגער ווי ברויט, ווייל מעהל קאָן ליגען. מעהל קאָן מען אויך צו יעדער צייט אויסטוישען אויף אַנדערע זאַכען. דער אויסטויש מיט טאָרגסין־מעהל געהט איצט אַן אין זשיטאָמיר גראָד נישט אויף קליינעם מאַסשטאַב. פאַר מעהל פון טאָרגסין — ווייסע, ווייצענע מעהל, — קאָנט איהר קריגען שיך, קאָנט איהר קריגען שטיוועל, קאָנט איהר קריגען אפילו מאַנופאַקטור ביליגער ווי אין טאָרג־סין גופא.

אַ דורכשניטליכער אַרבייטער, אָדער פויער, וואָס קריגט אַמאָל מאַנופאַקטור אויף זיין קאַרטעל, איז מעהר גיריג צו האָבען ווייסע מעהל, ווי די מאַנופאַקטור. וואָס ער האָט בעקומען. קיין עכט־ווייסע מעהל האָט דער דורכשניטליכער אַרבייטער און אַפילו דער פויער נישט אָנגעקוקט אין דעם זשיטאָמירער ראַיאָן פאַר יאָהרען און יאָהרען, זינט די צייטען פון „נעפּ", — פון פרייען האַנדעל.

דער טאָרגסין אין זשיטאָמיר איז דערפאַר סיי די בירזשע פון אויסטויש, סיי דער וויכטיגס־טער שפּייז־פּונקט פאַר דעם גרעסטען טייל יודען.

* * *

די עכט־יודישע אָרימקייט זעהט מען אין זשי־טאָמיר, געוועהנליך, נישט אין טאָרגסין, און אויך נישט אויף די דריי דערמאָהנטע האַלב־טויטע שטאָטישע הויפּט־גאַסען, נאָר אין די אמת'ע יו־דישע קוואַרטאַלען. אין די קוואַרטאַלען פון דער פּאָוואָליקאַ, פון פּאָדאַל, און דער „סמאָליאַנ־קע" און פון טשודנאָווער גאַס.

מענשען, וואָס קוקען גאָרנישט אויס ווי לע־בעדיגע נפשות, מענשען, וואָס האָבען שוין לאַנג אויפגעגעבען די האָפענונג אויף דעם, וואָס מען רופט לעבען. מענשען, וואָס עקזיסטיר'ען בלויז דערפאַר, ווייל זיי זענען נאָך נישט געשטאָרבען,— דרעהען זיך אַרום, ווי שאָטענס אין די דאָזיגע בלאָטיגע קוואַרטאַלען, אָדער ליגען מעהרסטענ־טייל אין זייערע שמוציגע הייזלעך, שטענדיג איינגע־וויקעלט אין שמאַטעס, שטענדיג הערפרוירענע, קיין־מאָל נישט קיין געוואַשענע, און שטענדיג האַלב־הונגעריגע.

די דאָזיגע קוואַרטאַלען, — אַפילו אין די גוטע יאָהרען האָט מען דאָרט נישט געלעבט אין פולער זעטיגקייט, אין די גוטע יאָהרען איז אָבער אין די דאָזיגע קוואַרטאַלען אויך געווען אַ יוגענד. אַ יוגענד, וואָס פלעגט אַרבייטען און פערדינען. פערדינען און ווי עס איז ברענגען אַ טייל פון די פערדינסטען אין הויז אַריין. איצט אָבער איז קיין יוגענד אין די דאָזיגע קוואַרטאַלען נישטאָ. קיין שטיצע פון דער דאָזיגער יוגענד קאָן אויך נישט קומען, ווייל זי אַרבייט ערגעץ־וואו אין הערוויי־טענס אַליין פאַר קליין־געלד. פאַר אַ געהאַלט, אויף וועלכען מען קאָן זיך קוים אַליין דורכלעבען.

די דאָזיגע יודישע קוואַרטאַלען, אין אַ גענוי־ער מאָס כאַראַקטעריזירען איצט גאַנץ זשיטאָמיר— גאַנץ זשיטאָמיר שניידט זיך איצט אויף דעם דאָ־זיגען שניט פון אונטערגאַנג. גאַנץ זשיטאָמיר, שטאַרבט אָפּ, ווייל זי האָט נישט קיין אינדוסטרי, ווייל זי בלייבט זיך נישט ווי אַנדערע סאָוויעטישע שטעט, ווייל זי האָט אַפילו נישט קיין פּערספּעק־טיווען זיך צו בויען.

— מיר ליגען צו נאָהענט צו דער גרעניץ,— האָט מען מיר אין זשיטאָמיר דערקלערט די אור־זאַך — אויף אַזוי פיל נאָהענט, אַז מיר קאָנען אייך אַפילו נישט דערלויבען צו נעהמען פאָטאָ־גראַפישע בילדער פון די גאַסען. מיר ליגען אין דער טאַמע גרעניץ־ליניע....

די דאָזיגע דערקלערונג — אין אָט דער דער־קלערונג ליגט דער גאַנצער שליסעל צו דער איצ־טיגער ירידה פון זשיטאָמיר. צוליב איהר זעהט מען אין זשיטאָמיר מעהר סאָלדאַטען, ווי אַפילו אין מאָסקווע. צוליב אָט דער אורזאַך, ז־ין די שטאָט ביינאַכט כמעט ווי נישט בעלויכטען, צוליב איהר קאָן זיך די סאָוויעטישע מאַכט נישט דערלויבען אַריינצוצולייגען מיטלען אין בויען אין זשיטאָמיר אינ־דוסטריעלע אונטערנעהמונגען, צוליב איהר קען דאָס לעבען אין זשיטאָמיר געהן באַרג אַראָפּ. צוליב איהר מוז זשיטאָמיר דעוערטירט ווערען. צוליב איהר האָט זשיטאָמיר איצט אַ בעפעלקערונג פון 60,000 נפשות, אין דער צייט, וואָס פאַר דער מלחמה האָט די בעפעלקערונג אין זשיטאָמיר בעד־טראָפען קאַרגע הונדערט טויזענד.

מאריא ספירידאנאווא פאר'ן שיסען דעם גענעראל לוזשענאווסקי

ווי מען האט זי געפייניגט

טראגישסטע קאפיטעל געשיכטע אין לעבען פון דער וועלט-בערימטער רוסישער רעוואלוציאנערקע

פון דר. י. נ. שטיינבערג.

דעם 16. יאנואר 1906, צוויי א זייגער ביי־טאג, האט די 19־יעהריגע מיידעל מאריא ספירידא־נאווא דערשאסען פון א רעוואלווער אויף דער סטאנציע באריסאגלעבסק דעם גענעראל לושע־נאווסקי.

ספירידאנאווא האט בעהאלטען דעם רעוואל־ווער אין איהר קלייד און האט גענומען זוכען לוזשענאווסקין. ס'האט זיך געדוכט, מ'וועט איהם קיינמאל נישט כאפען. ווי א ווינט האט ער זיך בעטראגען פון איין סטאנציע צו דער אנדערער, ארום גערינגעלט פון זיינע קאזאקען, ספירידאנאווא האט איהם פערפאלגט ווי א שאטען, פלעגט בעטיגען אויף די סטאנציעס, בייטען אלע ווײלע די צוגען — ביז זי האט איהם ענדליך דערזעהען אין באריסאגלעבסק. ער איז אביסעל אומפארזיכטיג ארויס־געגאנגען פון וואגאן אויף דעם באהן־שטיג. די קאזאקען האבען גענומען פונאנדערטרייבען דעם עולם. האבען זיי נישט בעמערקט ווי אויף דער פלאטפארם פון איין וואגאן איז פלוצים דערשינען א קליינע חנ'עוודיגע פיגור פון א גימנאזיסטקע. אין דער רגע האט ספירידאנאווא דערלאנגט אויף לוזשענאווסקין א שאס דורך דער מופטע, וועלכע איז געווען איינגעוויקעלט אין א טוך. תיכף נאך דעם ערשטען שאס איז זי אראפגעשפרונגען פון וואגאן, האט גענומען איבערלויפען פון איין ארט אויף דעם אנדערען, כדי צו פערנעהמען בעסערע פאזיציעס. די קוילען האבען געהאגעלט אזוי שנעל פון אלע זייטען, אז מען האט געמיינט, אז א מחנה מענשען זענען בעפאלען די סטאנציע.

אנ'אויגענבליק האט ארום געהערשט א פעור־ווירונג. לוזשענאווסקי איז אונטער דער משא פון זיין שווערען קערפער אנידערגעפאלען אויף דער ערד פלוצים האבען זיך דערהערט אין דער מיט פון דער גאנצער מהומה די שארף — קלינגענדיגע ווערטער: „דערשיסט מיך"! אלע האבען א דרעה געטון דעם קאפ אין יענער ריכטונג און האבען דערזעהען: א קליין מיידעל מיט א רעוואלווער אין האנד, וועלכען זי האט שוין געהאט צוגעטראגען צו איהר שלייף. דא האט א שטורם פון קולות מיט גזלנ'ישע הו־הא צושפאלטען די טויט־שטיל־קייט. דער קאזאק, וועלכער איז געשטאנען צו איהר אמנאהענטסטען, האט דערלאנגט א קלאפ מיט'ן ביקס אין ספירידאנאוואס קאפ. דער רעוואלווער איז ארויסגעפאלען פון איהר האנד, זי איז אנידער־געפאלען. דער קאזאק־אפיציר אווראמאוו האט דערלאנגט א שפרונג צו איהר, געכאפט איהר לאנ־גען צאפ, ארומגעוויקעלט ארום זיין האנד און אויפ־געהויבען זי אין דער לופט. דערלאנגענדיג איהר דעם ערשטען שמיץ מיט דער נאגאיקע, האט ער זי א שליידער געטון פון אויבען אראפ אויף דעם שטיינערנעם באדען און האט א ליארם געטון: „שלאגט זי אויף וואס די וועלט שטעהט! אהן שום רחמנות"!

דאס איז געווען דער סיגנאל, אויף דעם קליינעם שמאכטיגען פרויען־קערפער האט זיך אר־רויפגעווארפען א באנדע פער'חיה'שטע מענער, אונ־טער די מורא'דיגע געשרייען פון אווראמאוו'ען „שמייסט איהר אין טויט אריין"! — האבען די ברוטאל בעוואפענטע מענער געשלאגען, געשמי־סען, געטראטען דעם קרבן, אבער דאס קליינע מיידעל האט נישט ארויסגעגעבען פון זיך קיין איינ־ציגען געשריי, קיין געבעט און קיין געוויין.... אז די בעסטיאלישע משוגעת האט זיך פערענדיגט, האט מען ספירידאנאוואן פאר א פוס געשלעפט צום אויסגאנג פון דער סטאנציע. איהר קאפ האט גע־האלטען אין איין שלאגען זיך אן די טרעפ. א בעוואוסטלאזע און פערבלוטיגטע האט מען זי גע־פיהרט צום פאליציי־רעוויר. א שניי האט זי צו־געדעקט פון אויבען, א שטארקער ווינט האט גע־בלאזען און איהרע האר האבען געפלאטערט אין דער לופט... אין דער פאליציי איז זי ערשט ארייג־געפאלען צו די ריכטיגע תליינים אין די הענד. די אינקוויזיציע, וועלכע האט שפעטער אויפגערו־דערט דאס גאנצע לאנד, האט געדויערט 12 שעה באכאנאנד. זי וואלט אבער געבליבען פונקט אזוי אומבעקאנט פאר דער וועלט, ווי טויזענדער אנ־דערע, פערבארגענע פערברעכענס פון צאריזם, ווען נישט א גליקליכער צופאל, ספירידאנאווא אלייך האט אנגעשריבען צו איהרע חברים א פריוואטען בריף וועגען די יסורים, וואס זי האט געהאט אויס־צושטעהן. און דער בריף איז ארויס אויף דער ליכטיגער וועלט. מען מוז הערען איהרע אייגענע רייד.

* * *

„...מען האט מיך אויסגעטון און געבראכט אין א קאלטען צימער'על מיט א שמוציגען און קאל־טען דיל. א זייגער 12 ביינאכט זענען אריינגעקומען אווראמאוו און דער פאליציי־אפיציר זשדאנאוו. זיי האבען מיך אויסגעפרעגט און אנגעווענדט אזעלכע ענויים לגבי מיר, אז אפילו דער צאר איוואן דער שרעקליכער, וואלט געקאנט זיי מקנא זיין. מיט איין פוס פלעגט מיך זשדאנאוו א וואָרף טון אין דעם עק צימער, וואו עס איז געשטאנען אווראמאוו. דער פלעגט זיך שטעלען מיט'ן פוס אויף מיין רו־קען און צוריקשליידערען מיר צום ערשטען. זיי האבען געהייסען מיך אויסטון גאנץ נאקעט און האבען פערבאטען צו הייצען דעם אייז־קאלטען צימער. שמייסענדיג מיך מיט א נאגאיקע, האבען זיי אונטערגעשריגען מיט געמיינע זלזולים: „נו, פרייליין, איצט קאנט איהר האלטען א פייערדיגע רעדע"! איין אויג האט זיך מיר איינגעגאנגען פער־מאכט, דער רעכטער זייט פנים איז געווען מיאומ־דיג צושלאגען. האבען זיי דווקא געקוועטשט אויף דער זייט און צוגערעדט כיטרע: „טוט עס דיר וועה, פייגעלע? נו, זאג אונז ווער זענען דיינע חברים"? איך האב גערעדט אהן א שיעור פון היץ און האב אלץ מורא געהאט, אז איך וועל עפעס פערראטען, בעת איך בין געקומען צו זיך, האב איך אנגערופען מיין נאמען, דערקלערט, אז איך בין א סאציאליסטקע – רעוואלוציאנערקע און אז אלעס איבעריגעס וועל איך זאגען ביים אונטערזוכונגס־ריכטער. דאס האט זיי אריינגעבראכט אין א שטורם פון אויפרעגונג. זיי האבען מיך געריסען איינצעלנע האר פון קאפ, האבען אפגעלאשען זייער'ע ברענע־דיגע פאפיראסען אויף מיין לייב, זיי זענען אלץ צוגעשטאנען צו מיר: „פאר־וואס שרייסטו נישט, דו נבילה"! כדי מיר צו צווינגען צו שרייען, האבען זיי זאלבעצווייט צונויפגעקוועטשט די פיאטעס פון מיינע „שיינע פיס" (ווי זיי האבען געזאגט) מיט זייערע שטיוועל, ווי מיט צוואנגען, און געברו־בערט אין איין קול: „שריי, שריי"! „גאנצע דערפער האבען ביי אונז געקלאגט ווי די קיה און די דאָ־זיגע מיידעל וויל קיין פיפס נישט ארויסגעבען פון זיך.... מיר וועלען דיך אפגעבען אויף דער נאכט צו די קאזאקען"....

„11 א זייגער אין דער נאכט האט מען מיך אריינגעזעצט אין אנ'עקסטרא צוג נאך טאמבאוו. דער צוג בעוועגט זיך שטיל, עס איז קאלט, פינס־טער. אווראמאוס שוידערהאפטע קללות טראגען זיך אין דער לופט. מען פיהלט פשוט דעם אטעם פון טויט, אפילו די קאזאקען איז עס געווארען אומהיימליך. „זינגט, חברה, וואס זייט איהר טרוי־עריג"? — רופט ער צו זיי. א ווילד פייפען און ליארעמען הויבט זיך אויף. די ליידענשאפטע ציני־דען זיך אן, די אויגען און ציינער בליצען, דאס ליד איז געמיין. איך בעט פון היץ „וואסער". נישטא קיין וואסער. דער אפיציר געהט מיט מיר אריבער אין דעם וואגאן פון צווייטען קלאס. ער איז שכור און צערטליך. זיינע הענד נעהמען מיך ארום, די שכור'ע ליפען שעפטשען עפעס צו מיר. איך האב נישט קיין כוח צו ווערען זיך, צו שרייען. איך וואלט וועלען צוברעכען זיך דעם קאפ, אבער אן וואס? ער בויגט זיך איבער, איבער מיר און רעדט אזוי פרידליך זיס: „פאר־וואס קוויטשט איהר מיט די ציינער"? איהר וועט זיך צוברעכען אייערע קליינע ציינדעלעך"... איך סטארע זיך נישט צוצור־מאכען אנ'אויג די גאנצע נאכט... אויף א שעה צייט איינגעשלאפען. האב איך זיך אויפגעכאפט, ווייל די האנד פון אפיציר איז געלעגען אויף מיר... אויף צו מארגענס האט מען מיך געבראכט אין טאמבאווער געפענגעניש.

„די אונטערזוכונג איז פערענדיגט. ביז איצט בין איך שווער קראנק. איך רייד א סך פון היץ. וועט מען מיך טויטען, וועל איך שטארבען רוהיג און מיט א גוטען געפיהל אין הארצען."

מארוסיא"

אט דער דערשיטערענדיגער בריף איז נישט געווען בעשטימט פאר דער עפענטליכקייט. אבער די ס. ר., די נאהענטסטע חברים פון ספירידאנאווא, האבען נישט געקאנט רוהען ביז זיי האבען איהם נישט בעקאנט געמאכט אין לאנד. זייער א שליח האט עס אנגעבאטען אין מאסקווע אלע פראגרעס'ווע צייטונגען. זיי האבען מורא געהאט פאר דער רעאקציע און האבען עס נישט געדרוקט. צופעליג איז ער אריינגעפאלען אין דער פעטער־בורגער ליבעראלער צייטונג „רוס" (פון סובא־רינס זוהן), און אז ער איז דארטען ערשינען, האט רוסלאנד דערהערט וועגען דער טראגעדיע פון א ספירידאנאווא. רוסלאנד — כמעט אין אלע זיינע שיכטען און ריכטונגען — איז געווארען אויפ געציטערט, דערוויסענדיג זיך וועגען דער דאזיגער קאנצענטרירטער, דרייפאכער שענדונג פון ספירי־דאנאווא אלס מענש, אלס פרוי, אלס רעוואלוציאנער. זי איז געווארען מיט איין מאל בעריהמט א דאנק איהר בריף, אין וועלכען עס האבען זיך צונויפגע־פלאכטען איבערמענשליכע פיין, צניעות'דיגע קר בנות־פעהיגקייט, זעלטענע העלדישקייט און קינסט לערישע קראפט פון שילדערונגען. טויזענדער על־טערען פון גאנצען לאנד האבען געזעהען אין איהר שיקזאל דעם שיקזאל פון זייערע געמאטערטע קינ־דער, די רעוואלוציאנערען פון אלע פארטייען אהן אויסנאהם האבען מיט בעגייסטערונג בעטראכט זי אלס די פערקערפערונג פון דער רעוואלוציע. די פויערים פון טאמבאווער גובערניע, פון יענעם ארט, וואו לוזשענאווסקי האט בעזונדערס געוויל־דעוועט, האבען כסדר דערמאהנט דעם נאמען פון זייער רעטעריך אין דער קירך. „מארוסיא" איז באלד געווארען איינע פון די פאפולערסטע נעמען אין לאנד, צו וועלכען עס האבען זיך געצויגען פעדים פון הארציגער ליבע פון איין זייט, פון אפענער שנאה פון דער אנדערער.

ספירידאנאווא האט שוין געהאט א סך איבער־געלעבט, איהר דערנער־וועג איז אבער געווען נאך אין סאמע אנהויב. איהר ווייטערדיגער רוהמפו־לער לעבענס־וועג איז ווערט. אז מען זאל איהם נאכפאלגען. ער בעשיינט א גאנצע עפאכע.

צום רעגירונגס-קריזיס אין עסטרייך

ד"ר דאלפוס, קאנדידאט אויף פרעמיער

אויטא-קאטאסטראפע ביי רייכענבערג

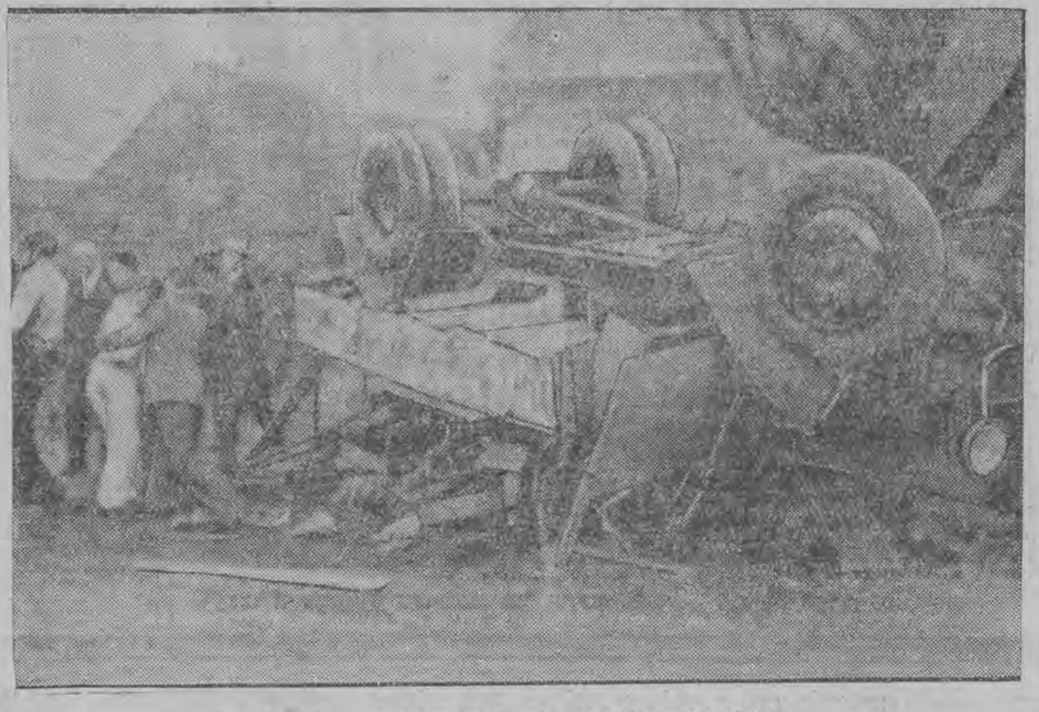

האט געבראכט 10 מענשליכע קרבנות

ראדיא איז געיעג נאך באנדיטען

דער נעפעהרליכסטער באנדיט, אנטלויפענדיג פאר דער פאליציי, וועט מעהר ווי צוויי הונדערט קילאמעטער א שעה נישט מאכען. די דאזיגע שנעלקייט וועט ער קאנען דערגרייכען פליהענדיג אויף א עראפלאן. דעריאגען קאן איהם אמלייכ־סטען די ראדיא־כוואליע, וואס פליהט אביסעל שנעלער – אינגאנצען 300 טויזענד קילאמעטער אין א סעקונדע. און דאך האט עס גאנץ לאנג גדויערט ביז די אמעריקאנער פאליציי האט ענד־ליך בעשלאסען זיך בענוצען מיט די ראדיא־כוואליעס ביים פערפאלגען פון פערברעכער און באנדיטען. מיט'ן מאמענט אבער, ווען דער דאזיגער בעשלוס איז אנגענומען געווארען, איז מען צוגעטרעטען איהם צו רעאליזירען מים'ן גאנצען פערנעהם אויפ'ן אמת'ן אמעריקאנער שטייגער. קודם כל האט מען מאביליזירט די 120 אמעריקאנער ראדיא־סטאציעס און זיי איינגעטיילט אויף צוויי קרייזען: בלויער און רויטער. צו דער דאזיגער אקציע פון אויסראטען דעם באנדיטיזם אין אמע־ריקע מיט דער הילף פון ראדיא זענען אפילו צוגעצויגען געווארען די ברייטסטע מאסען פון דער בעפעלקערונג. עס האט זיך געהאנדעלט וועגען דעם, אז, כדי דער ראדיא זאל ביים פערפאל־גען די פערברעכער געבען גוטע רעזולטאטען מוז מען דערצו אונבעדינגט האבען צו הילף די בע־פעלקערונג. צו דעם צוועק האט די אמעריקאנער פאליציי עטליכע מאל איגסצעניזירט קינסטליכע באנדיטישע אנפאלען און אלארמירט וועגען דעם די בעפעלקערונג דורכ'ן ראדיא. די פאליציי האט דאס געטון אויף אזא שפאנענדען אופן, אז די גאנצע בעפעלקערונג פון א געוויסער שטאט, איז געשטעלט געווארען אויף די פיס און מיט'ן גרעס־טען אייפער און ענערגיע זיך גענומען אויפצוזוכען דעם מערדער.

אויסער דעם האבען די בעדייטענדסטע פאליציי־קאמיסארען און בעריהמטע דעטעקטיווען געהאלטען עטליכע פארלעזונגען, אין וועלכע זיי האבען דערצעהלט די אינטערעסאנטסטע און שפא־נענדסטע מאמענטען פון זייער אייגענער פראקטיק ביים פערפאלגען די קרימינעלע פערברעכער. די דאזיגע פארלעזונגען זענען געווען אזוי אנציהענד, אז מען קאן דרייסט זאגען, דאס גאנץ אמעריקא האט זיי געהערט מיט דער גרעסטער שפאנונג. מיט די פארלעזונגען איז די אמעריקאנער פאליציי פערשטעהט זיך אויסען געווען אויסצובילדען די ציווילע בעפעלקערונג אויף געטרייע מיטהעלפערס פון דער פאליציי ביים פערפאלגען די פערברעכער. די דאזיגע ראדיא אקציע האט שוין געגעבען גלענ־צענדע רעזולטאטען. אין פאריגען יאהר איז מיט דער הילף פון ראדיא געלונגען צו כאפען בלויז אין טשיקאגא העכער טויזענד פערברעכער.

דעריבער איז אויך נישט קיין וואונדער, וואס די אמעריקאנער פערברעכער־וועלט קוקט אויפ'ן ראדיא, ווי אויף איהר גרעסטען שונא. די אמעריקאנער ראדיא־סטאציעס ווערען טאקע איצט אפגעהיט ביי־טאג און ביי־נאכט דורך א צאהלרייכע פאליציאנטען און דעטעקטיווען, וועלכע היטען דעם מיקראפאן און די ראדיא־אפאראטור פאר אנ, אנפאל מצד די באנדיטען. אויך ווערען געהאל־טען שטרענג בסוד די נעמען פון די ראדיא־ספי־קערס (אנזאגערס), וועלכע מוזען מעלדען וועגען די אנפאלען דורכ'ן ראדיא. זייער לעבען איז שטענדיג אין געפאהר, דאס עמיצער פון די חברה־לייט זאל זיך נישט וועלען אין זיי נוקם זיין.

קלעפסידרעס

צו זעהר ביליגע פרייזען

בעהמט אן די דרוקעריי פון

„נייעם פאלקסבלאט"

די קלעפסידרעס ווערען אין משך פון 1 שעה אויסגעפערטיגט און פונאנדערגעשיקט איבער דער שטאט.

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

מאנטאג
9
ג'
אייר תרצ"ב

מאי
זון-אויפגאנג 3.57
זון-אונטערגאנג 7.09

רעגיסטראציע פון ארבייטסלאזע

(—) דער אונטערשטיצונגס-אמט ביים מאגיסטראט איז מודיע, אז די רעגיסטראציע אויף שטיצע פאר ארבייטסלאזע פאר'ן חודש מאי וועט פארקומען לויט פאלגענדען סדר:

היינט, מאנטאג, דעם 9-טען מאי די אותיות:
A B C D E F
דינסטאג, דעם 10-טען מאי:
G H I J
מיטוואך, דעם 11-טען מאי:
K L Ł
דאנערשטאג, דעם 12-טען מאי:
M N O P
פרייטאג, דעם 13-טען מאי:
R S T U
שבת, דעם 14-טען מאי:
W Z Ź

איבערגעפאהרען א יוד א זקן

(2) אנ'אויטא איז נעכטען נעבען זאכאדניא 52 איבערגעפאהרען דעם 83-יעהריגען מרדכי הערש (ניי-זארזשעווסקא 7).

דער זקן איז שטארק צוניזוקט געווארען, און אין אנ'אפגעשוואכטען צושטאנד האט איהם פאגאטאוויע אפגעפיהרט א היים.

דער שאפער האט אויסגענוצט דעם טומעל און איז ענטלאפען.

כדי אויסצומיידען א „דינגוס" אין די זומערדיגע וואכען-טעג

(2) פאריגען יאהר זענען אנגעקומען א סך אנקלאגעס אין דער סטאראסטווע, אז ביים בעשפריצען די גאסען, בעשפריצען די סטרוזשעס אויך „לאיאלע" פערביינגעהער.

די סטאראסטווע וועט דעריבער ארויסגעבען א פעראָרדנונג, אז אינ'ם משך פונם זומער-סעזאן זאלען די טראטוארען בעשפריצט ווערען 6 אין דער פריה און 7 אין אָוונד, דאן, ווען עס געהען וועניג מענשען אין די גאסען.

מיטאג-צייט וועלען בעשפריצט ווערען בלויז די מיטען-גאסען.

פאבאר פון יאהרגאנג 1911

היינט, דעם 9-טען מאי ד. י. דארפען זיך שטעלען:

פאר דער פאבאר-קאמיסיע נומער 1 (באררוטאוויטשא 75) די פאבאראוועצעס פון יאהרגאנג 1911, וועלכע וואוינען אויפ'ן שטח פון 3-טען פאל. קאמיסאריאט, וועמענס נעמען ס'הייבען זיך אן מיט די ליטערעס:

K (פון Kl ביז'ן סוף)

פאר דער קאמיסיע נומער 2 (אגראדאווא 34) די פאבאראוועצעס פון יאהרגאנג 1911, וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 1. פאליצײ-קאמיסאריאט מיט די פאמיליען-נעמען אויף די אותיות:

E F L M N

פאר דער קאמיסיע נומער 3 (קאשטשושקי 21) די פאבאראוועצעס פון 1910, קאטעגאריע B, וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 3-טען פאליצײ-קאמיסאריאט, וועמענס נעמען ס'הויבען זיך אן מיט די אותיות:

K L Ł M N O

צו די פאבאר-קאמיסיעס דארפען די פאבאראוועצעס מיטנעמען די פעסער, אדער פערזענליכע דאקומענטען ארויסגעגעבען פון די פאליצײ-קאמיסאריאטען, פראלאנגאציע און רעגיסטראציע-קארטען, וואס זענען אויסגעשטעלט געווארען פון לאדזשער מאגיסטראט, און בעשייניגונגען וועגען פאך און בילדונג.

די פליכט פון צושטעלען פערזענליכע דאקומענטען איז אויך חל אויף די פאבאראוועצעס פון קאטעגאריע ב., וועלכע האבען די דאזיגע בעשייניגונגען צוגעשטעלט צו די פאבאר-קאמיסיע אין די פריהעריגע יאהרען.

א פראצעס אויף 20,000 דאלאר

אויב ער וועט איהם געווינען, איז א סך גלייכער צו געווינען אויף דער דאלארובקע...

(2) דאנערשטאג, דעם 12 וועט אינ'ם לאדזער שטאטישען געריכט, אין זאל נומער 1, פארקומען א פראצעס וועגען א כלומרשטען שאנטאזש אויף 20 טויזענד דאלער.

אלס בעשולדיגטער וועט שטיין א געוועזענער הערש מארקוס (52 יאהר אלט) א פוילישער בירגער, וועלכער וואוינט אין בערלין אויף מאצשטראסע 49.

איהם בעשולדיגט דער לאדזשער פאבריקאנט דוד ק., אז ער שאנטאזשירט איהם אויף דער אויבענדערמאנטער סומע.

דער בעשולדיגונגס-אקט ווארפט פאר מארקוס'ן, אז ער האט פערשפילט ביי ק'ן אין דער וואוינונג 20 טויזענד דאלער.

זיי זאלען אויך האבען האזארד-מעסיג געשפילט אין קארטען אין דער באהן אויפ'ן וועג בערלין—פאריז און אין פאריז גופא.

אין וויסבאדען האט מארקוס בעקענט ק'ן מיט א כלומרשטען אינגעניער-רייכען מאנופאקטור-פאבריקאנט פון כארבין.

אנ'ענליכע מעשה איז מיט די ביידע אויך געוועזען אין כעמניץ, וואו מ'האט שטארק „געפעפעלט"...

בשעתו האט מארקוס בעלייגט א מעלדונג אין דעם בערלינער אויספארשונגס-אמט, אז ק. האט אויף א שווינדלערישען אופן אויסגעשפילט ביי איהם 93,000 דאלער.

ק. ווידער האט דאס נעמליכע געטון אינ'ם לאדזער אויספארשונגס-אמט, נאר אויף דער סומע פון 20 טויזענד דאלער. און דאנערשטאג, אי"ה וועלען מיר האבען דעם פראצעס, וואס וועט זיכער מאכען א שטארקען רושם אין אונזער שטאט, וואס פייפט איצט מעהר אויפ'ן גראשען, ווי די פאבריקען אויף דער ארבייט...

אין געריכט ווערט דעריבער ספעציעל געמאכט ארט פאר נייגעריגע.

דעם בעשולדיגטען וועט פערטיידיגען דער אדוואקאט ווילהעלם לילקיער.

גנבות אין ראדאגאשטשער שוהל

3 גנבות אין משך פון צוויי וואכען

אין דער ראדאגאשטשער שוהל, קומען לעצטענס פאר גנבות. אין משך פון די לעצטע צוויי וואכען, האט מען די שוהל שוין דריי מאל בעגנב'עט. פערגאנגענע וואך, האבען די גנבים ווידער ארפגענומען אלע עלעקטרישע לעמפלעך.

ווען די מתפללים זענען אינדערפריה געקומען אין דער שוהל אריין איז דאס ארון-קודש געשטאנען אפען. די גנבים האבען מסתמא געוואלט ארויסנעהמען די ספרי-תורות.

גרויסער פראצעס פון פעלשער אויך פערשפרייטער פון באהן-בילעטען

הויבט זיך אן מארגען, דעם 10 מאי אין לאדזער געריכט

דעם 10-טען מאי ד. י. הייבט זיך אן אין קרייז-געריכט דער גרויסער פראצעס געגען די פערשפרייטער פון פאלשע באהן-בילעטען.

אויף דער בעשולדיגונגס-באנק וועלען זיצען די געוו. מיטארבייטער פון „ארביס" און זייערע מיטהעלפער.

דעם פראצעס וועלען בייוואוינען ספעציעלע פערטרעטער פון באהן-מיניסטעריום.

דער פראצעס צו וועלכען ס'זענען ארויסגערופען געווארען פיל עדות, האט ארויסגערופען א שטארקע פעראינטערעסירונג.

פערזענליכעס

דער קינדער-דאקטאר ארקאדיוש סאלאוויעטשיק (אנדזשעיא 4) איז צוריקגעקומען קיין לאדז און בענייט זיין מעדיצינישע פראקטיק.

גוט מארגען!

לאדז לעבט אויף!..

אין א ווארשאווער פוילישער צייטונג, האט זיך די טעג בעוויזען א „טעלעפאנישע ידיעה" פון לאדז — „לאדז לעבט אויף. „אנ'אויפלעבונג אין לאדזער מסחר".

זייט ס'האט זיך אין דער ווארשאווער צייטונג בעוויזען די „טעלעפאנישע ידיעה", זוך איך די „לאדזער אויפלעבונג" — מיט ליכט זוך איך זי.

ענדליך האב איך זי, די „לאדזער אויפלעבונג", הייסט עס, געפאקט — אין לאדז „רוכעוועט" זיך. די לאדזער מאנופאקטוריסטען גרייטען זיך צו גאר א שטארקען סעזאן, צו גאר א שטארקער אויפלעבונג — פון די „כלאדניעס"...

וואו א מאנופאקטור-געשעפט, ווארפט מען ארויס די פאליצעס, און מ'שטעלט אריין טישלעך מיט מארמאר-פלאטען. וואו א גאלאנטעריע-געשעפט, רייסט מען אראפ די שילדען. און מ'מאהלט איבער די ווענד, די שויבען — „כלאדניא".

איבערנאכט וואקסען אויס „כלאדניעס": — „וואלסקע כלאדניעס", „עניפסקע כלאדניעס" און „טורעצקע כלאדניעס". שטאטס קאמגארן און שעוויאט, פערקויפט מען ליאדעס מיט וואפלעס. שטאטס גארבארדין און פאפעלין, פערקויפט מען מאזאגראן מיט לעמאנדע. די נעכטיגע מאנופאקטוריסטען שטעהען ביים אייז-קאסטען און דרעהען. די אייז-מאשין, שטאטס דרעהען וועקסלען, דרעהען זיי ליאדע-מאשינען. די „סחורה" ווערט פערצוקערט. די „קאנסומענטען" צאהלען מזומן, און די ווארשאווער צייטונג איז גערעכט.

לאדז לעבט אויף!..

אב—נעס

וועגען אויסלענדישע הנחה-פעסער

(2) די לאדזער וואיעוואדזטווע האט בעקומען פון פינאנץ-מיניסטעריום א צירקולאר אז דאס רעכט פון הנחה-פעסער פאר טוריסטען וואס פאהרען קיין אויסלאנד אויף אויסשטעלונגען, איז נישט גילטיג פאר סוחרים און פאבריקאנטען, וואס פאהרען אויף אויסלענדישע אויסשטעלונגען, און כדי צו בעקענען זיך מיט אויסלענדישע איינריכטונגען, האנדעלדיג דערביי האנדעלס- און אינדוסטריע-צוועקען אויפ'ן יסוד פון בעשייניגונגען וואס עס געבען ארויס האנדעלס- און אינדוסטריע-קאמערען.

אין אזעלכע פאלען גיבען ארויס הנחה'דיגע האנדעלס-פעסער די קרייז-מאכטען פון דער אלגעמיינער אדמיניסטראציע.

אפטייקען

היינטיגע נאכט-דיזשורען

(2) י. קאפראווסקי. נאוואמיעסקא 15; ס. טראווקאווסקא, בושעזשינער 56; מ. ראזענבלום, שרודמיעסקא 21; מ. בארטאשעווסקי, פיעטריקאווער 95; י. קליפסא, קאנטנא 54; ל. טשינסקי, „אקיטשינער 53.

די קינדער-פארשטעלונג פון די בארכאוו-שולען

ווי ס'איז געוועזען פאראויסצוזעהען האט די פארשטעלונג, וועלכע די בארכאוו-שולען אָרדענען איין אין טעאטער „סקאלא" שבת, דעם 14 מאי אין דער פריה, ארויסגערופען א גרויסע פעראינטערעסירונג אין די ברייטסטע קרייזען פון דער יידישער בעפעלקערונג.

צו דעם גרויסען אינטערעס האבען גורם געווען אזוי די בארכאוו-שולען, וועלכע זענען פאפולער ביי די יידישע פאלקס-מאסען, ווי אויך דאס רייכע פראגראם פון דער פארשטעלונג, וועלכע ווערט אויסגעפיהרט דורך די קינדער פון די דערמאנטע שולען.

דאס פראגראם בעשטעהט פון א פלאסטישער אינסצעניזאציע אין 2 בילדער א. נ. „אמאל אמאל"... וועלכע איז אדורכגעפלאכטען מיט סטיליזירטע טענץ און שעהנע מוזיק, א קינדער-אפערע אין דער פוילישער שפראך און א גאנצע רייה פלאסטישע אינסצעניזאציעס פון די ווערק פון יידישע און פוילישע דיכטער (קולבאק, איציק פעפער, יוליאן טובים א. א.) דאס פראגראם ענטהאלט א גאנצע רייה נומערן, ווי „די פאבריק", „אמאל, אמאל", „צוויי ווינטען" א. א. וועלכע זענען פולשטענדיג צוגעפאסט אויך פאר דערוואקסענע.

אויסצייכנונגען פאר פערדינסטפולע פייערלעשער

בעת דער נעכטיגער יובילעאום-פייערונג

(2) נעכטען האבען די לאדזער פרייוויליגע פייערלעשער געפייערט זייער 56-יאהריגען יובילעאום, וועלכער איז אויסגעפאלען זעהר אימפאזאנט.

עס זענען פארגעקומען גאטעס-דינסטען און דעפילאדעס, און לסוף זענען פערטיילט געווארען אויסצייכנונגען פאר לאנג-יעהריגער דינסט אין דער פייערלעשער-פייערלעשעריי.

מיט אויסצייכנונגען פאר 50-יאהריגער דינסט זענען דעקארירט געווארען 2 פייערלעשער (יוליאן יאזשעמבאווסקי און אדאלף פלישע), פאר 45-יאהר דינסט — 4 פייערלעשער; פאר 40 יאהר — 6; פאר 35 — 4; פאר 30 יאהר — 4; פאר 25 יאהר — 50; פאר 20 יאהר — 19; פאר 15 יאהר — 18; פאר 10 יאהר — 24.

בסך הכל זענען אויסגעצייכנט געווארען 131 פייערלעשער.

דער נעכטיגער שטורם-ווינד

וואס איז אדורך איבער דער שטאט, און איבער דער סביבה

(2) נעכטען בייטאג איז איבער לאדז און דער באהענטער סביבה אדורך א שטורעם-ווינד מיט א שלאגס-רעגען.

אין שטאט גופא האט ער קיין שאדענס נישט געמאכט. אבער אין דער אומגעגענד האט ער אנגעמאכט גאנץ בעדייטענדע היזקות.

אזוי איז אויף דער ליניע לאדז—אלעקסאנדער קאליע געווארען די טעלעגראפישע פערבינדונג, און אין איין ארט האט א דונער איינגאנצען צושמעטערט א טעלעגראפען-סלופ.

אין קאלי האט א דונער אריינגעטראפען אינ'ם הויז פונ'ם פויער קאזשימיעזש יאנאווסקי.

די שטוב-מענשען און די שכנים האבען אבער די ענטשטאנענע שרפה שנעל איינגעלאשען.

לעהרערס, וואס האבען זיך נאך נישט עקזאמינירט

האבען דאך דאס רעכט אויף לעהרעריי

(2) כידוע, איז יעדער פאלקס-לעהרער נאך 5 יאהר פראקטיק מחויב צו עקזאמענירען זיך, און אזוי ווי א סך לעהרער האבען דעם דאזיגען פראקטישען עקזאמען נישט געהאלטען זענען זיי דערווארט געווארען פון זייערע פאסטענס.

האבען זיך זייערע קאלעגען די לעהרערס בעמיהט, אז ביי די נישט-עקזאמענירטע זאל דאס מלמדות נישט אפגענומען ווערען.

בענוגבעזוגליך שול-אינספעקטארען ... שול-קוראטאריום איז אויף דעם נישט איינגעגאנגען.

אדס בילדונגס-מיניסטעריום האט אבער געפסקענט, אז דאס נישט בעלייגען דעם פראקטישען עקזאמען און דאס אפזאגען מחמת תדעם פו'ם פאסטען, בעדמט נאך נישט צו ביים לעהרער דאס רעכט צו לערנען אין די שולען. זיי קאנען אבער צוגענומען ווערען אלס צייטווייליגען, אדער קאנטראקטלעהרער.

„די פּערל פון בעגינען"

א קלײנקונסט-פאָרשטעלונג אין דער סטודיע ביי דער קולטור-ליגע

דעם פאַריגען שבת איז אין דער היגער „קולטור-ליגע" פאָרגעקומען א פאָרשטעלונג פון דער יונגער דראַמאַטישער סטודיע ביי דער דאָזיגער אינסטיטוציע.

די דאָזיגע טעאטער-סטודיע א. נ. „בעגינען" וואָס באַשטייט פון יוגענדליכע ארבייטער. האָט געגעבן א קלײנקונסט-פאָרשטעלונג, און אויפגעפיהרט א רייהע ליטעראַרישע מיניאַטורען פון שלום אש'ן, מאני לייב'ן, דוד איינהאָרן, א. לוצקי'ן א.א.

שרייבען בפרוטיות וועגן דער קינסטלערישער זייט פון דער דאָזיגער ערפאָלגרייכער פאָרשטעלונג, וואָס איז מאָנטירט געוואָרען דורכ'ן יונגען אקטיאָר פון דער „ווילנער טרופּע", ה' ס. ווײַנשטאָק, איז נאָך פריהצייטיג, הגם פון דעם אַנגערופענעמס זייט איז אדורכגעפיהרט געוואָרען א זעהר גרויסע ארבייט, וועלכע איז אויך נושא-פּירות און נושא חן געווען.

ער האָט נעמ'יך געגעבן א פּיעטעטפולע פאָרשטעלונג פון בעגייסטערטע דילעטאַנטען, וואָס האָבען בעוויזען אלדאָסמעגליכסטע, לויט זייערע יכולת'ן און אפילו אין דעם „עמבריאָנאַלען צושטאַנד", אַוויצואָגען, איבערראַשט מיט אייניגע פיינע טענער און ניואַנסען, וואָס דאָס האָט שוין צו טון מיט בעגאַבונג און טאַלענט.

אזוי קאָן מען זיך אויך ריכטן אין דער צוקונפט אויף גוטער טעאטער-פּראָדוקציע מצד אייניגע סטודיאַנטען.

אָבער נישט דאָס איז נאָך דערוויייל דער עיקר, און נישט וועגן דעם בעדאַרף מען זיך פונאנדערצושרייבן באריכות.

* * *

וואָס מען דאַרף יאָ זאָגען, איז דאָס. אז די סטודיע ביי דער קולטור-ליגע האָט בעוויזען דורך איהר קלײנקונסט-אָוונד א. נ. „פּערל פון בעגינען" דאָס אין לאָדז קאָן און דאַרף ביי דער דאָזיגער אינסטיטוציע עקזיסטירען א יוגענדליכער ארבייטער-טעאַטער, וואָס זאָל אויפפיהרען אזעלכע זאַכען, וועלכע זענען פאַר דעם דורכשניטליכען יידישען טעאַטער א צו גרויסער לוקסוס על פּי אלע מעגליכקייטען ובפרט על פּי שכל...

אזא ארבייטער-טעאַטער, צי סטודיע — נישט קיין נפקא מינא, ווי מיר וועלען עס אָנרופען - וועט זיך קענען פערניגען אויף דרייסטע און אויסגעשפּראָכען ליטעראַריש-קינסטלערישע אויפפיהרונגען אויף אַרויסצוגיין און פּרעזענטירען זיך פאַר די יידישע מאַסען ריין און ציכטיג, נישט געטובלט אין די זיבען בלאָטעס פון אידיאָטישען שונד.

אז די קולטור-ליגע וועט עס מיט דער געהעריגער אָנשטרענגונג און ענערגיע אדורכפיהרען, וועט עס זיין א גרויסער פערדינסט פאַר דעם יידישען וואָרט און פאַר דער יידישער טעאַטער-קונסט אוודאי און אוודאי.

ב.

יודיש טעאַטער אין „פילהאַרמאָניע"

דירעקציע: ד. צעלמייסטער און א. בעזמאָז.

געסט אין לאָדז! געסט אין לאָדז!

די וועלט-בעריהמטע זיגלער'ס אָפּערעטען-סטאַר-טרופּע

גרעסטע טעאַטער-אטראַקציע

די גרויסע קינסטלערין, די שענסטע קאַסקאַדנע סובּרעטין

סעווילאַ פּאַסטאַר

טרעט אויף פרייטאָג, ד. 13. מאַי אין דער נייער גרויסער קאָמישער דזשאַז-אָפּערעטע

פּרעמיערע! דאָס פּרעמיערע!

נעגער-מיידעל

אין 3 אקטען מיט 24 שלאַגער-נומערן.

לעזט די ווייטערע אנאָנסען!

אכטונג! צוליב די גרויסע פאָרבערייטונגען צו דער פרייטאָג'דיגער פּרעמיערע ווערט ביז פרייטאָג נישט געשפּילט. אכטונג!

בעמערקונג: פריילײנס מיט שטימען ווערען געזוכט. מעלדען זיך פון 11–1 אין קאַנצעלאַריע פון „פילהאַרמאָניע".

מעטאָדאָלאָגישע קורסען פאַר לעהרער פון יודישע למודים אין מיטעל-שולען

שטרעבענדיג צו פערפאָלשטענדיגען דעם פּראָגראַם אין די מעטאָדען פון די יודישע למודים אין מיטעל-שולען, האָט דער פערבאַנד פון יודישע געזעלשאַפטליכע מיטעל-שולען אין פּוילען" בעשלאָסען צו אָרגאַניזירען אין די טעג פון 10–18 מאַי אין לאָדז א מעטאָדאָלאָגישען קורס פאַר די לעהרער פון יודישע למודים אין די מיטעל-שולען וואָס געהערען צום פערבאַנד. דער דאָזיגער קורס וואָס וועט פאָרקומען אונטער דער אויבערשטער לייטונג פון פּרעזיצער פון ה' ד"ר מ. ברוידא, וועט ארומנעמען אלע שטחים פון דער דאָזיגער ארבייט אין מיטעל-שולען, אלזאָ דעם למוד פון העברעאישער שפּראַך און ליטעראַטור, פון רעליגיע, יודישע געשיכטע, וועגן יודענטום פון היינט, וועגן תנ"ך און תלמוד. אלס רעפערענטען אויפ'ן דאָזיגען קורס זענען איינגעלאַדען געוואָרען די דאָצענטען פון יודאַאיסטישען אינסטיטוט אין וואַרשע און די בעדייטענדסטע לעהר-כוחות אין די יודישע מיטעל-שולען אין פּוילען.

אויפ'ן גרונד פון די בעשטרעבונגען פון פערבאַנד, וואָס זענען געשטיצט געוואָרען דורך דעם אונטעריכטס-מיניסטעריום, האָט דאָס מיניסטעריום פאַר קאָמוניקאַציע אָנערקענט באַהן-הנחות פאַר די אנטייל-נעמער אין קורס. עס וועלען זיך בעטייליגען כמעט אלע לעהרער פון יודישע למודים אין די שולען פון פערבאַנד.

אַטלעטען-קאַמפען אין צירק

די נעכטיגע אטלעטען-קאַמפען אין צירק האָבען געגעבען פאָלגענדען רעזולטאַט: שטעקער—אָליוויער – אונענטשידען; קאַוואַן—קראַוזער – אונענטשידען; דער קאַמף האַליבאַן—מיאַזשאַ איז ערקלערט געוואָרען פאַר אונגילטיג; מאַרטינאָוו האָט בעזיגט לעקושקאַ'ן. אין דער לעצטער פאָר האָבען געקעמפט דער ברוטאַלער סאַן-מאַרס, וועלכער איז בעזיגט געוואָרען אין דער 37 מינוט פון דעם סימפּאַטישען בולגאַרישען סטודענט קאַלעף.

היינט קעמפען פאָלגענדע פאָר:

1) מאַרנאָ—סאַן-מאַרס, 2) אָליווער – וואַליעוסקי, 3) האַליבאַן – קאַוואַן, 4) קראַוזער – מאַרטינאָוו – דעצידירענד, 5) שטעקער – טיבער, מאַן, דעצידירענד.

נאָך צוויי טאָג

דאָס איצטיגע פּראָגראַם פון קווי-פּראָ-קוואָ"

אויפ'ן אַלגעמיינעם פערלאַנג פון פּובליקום ווערט נאָך 2 טאָג געשפּילט דאָס אויסגעצייכענטע פּראָגראַם א. נ. „נאָס דאָ גורי".

טעאַטער „סקאַלאַ"

גאַסטשפּילען פון טעאַטער

„QUI PRO QUO" — פון וואַרשא

אויפ'ן אַלגעמיינעם פערלאַנג פון פּובליקום בלויז היינט און מאָרגען די הומאָרפולע פרייליכע רעוויע

א. נ. „NOS DO GÓRY"

20 ערשטקלאַסיגע נומערן אין דער קאָנצערט-אויספיהרונג פונ'ם גאַנצען ענסעמבל. גלענצענדע דעקאָראַציעס.

2 פאָרשטעלונגען: די 1-טע פּונקט 8 און 10 אוו. די קאַסע איז טעטיג פון 11–2 און פון 5 נאָכמ.

דאַנערשטאָג, געזעגנונגס-קאָנצערט פון אימרע אונגאַר

נאָך די גרויסע ערפאָלגען, אויף וועלכע דער בעריהמטער און בעקאַנטער פענאָמענאַלער פּיאַניסט אימרע אונגאַר האָט געהאַט ביי אונז אין שטאָדט, איז געלונגען איהם איינצולאַדען אויף נאָך איין קאָנצערט, וועלכער קומט פאַר דעם קומענדיגען דאָנערשטאָג אָוונד אין פילהאַרמאָניע-זאַל.

סעווילאַ פאַסטאַר אין „נעגער מיידעל" אין פילהאַרמאָניע

פרייטאָג, דעם 13-טען מאַי ערוואַרט לאָדז אַ גרויסע סענסאַציע: די בעריהמטע זיגלערס אָפּערעטען-סטאַר-טרופּע מיט סעווילאַ פאַסטאַר פיהרט אויף די גרויסע קאָמישע אָפּערעטע „דאָס נעגער-מיידעל", וועלכע איז געשפּילט געוואָרען אין אלע גרעסערע אייראָפּעאישע שטעט מיט א אויסערגעוועהנליכען ערפאָלג, וואו סעווילאַ פאַסטאַר האָט מיט איהר שפּילען, זינגען און טאַנצען ארויסגערופען ענטציקונג. אין דער אָפּערעטע „דאָס נעגער-מיידעל" בעטייליגען זיך, אויסער סעווילאַ פאַסטאַר, אויך די גאַנצע זיגלער טרופּע צוזאַמען מיט די בעליבטע ארטיסטען פון פילהאַרמאָניע.

ראַדיאָ-פּראָגראַם

מאָנטאָג, דעם 9 מאַי 1932

11,45 פּרעסע - איבערזיכט. 11,58 צייט-סיגנאַל. 12,10 גראַמאָפאָן. 3,25 פאָרלעזונג. 3,50 גראַמאָפאָן. 4,20 לעקציע פראַנצויזיש. 4.40 גראַמאָפאָן. 5,10 פאָרלעזונג. 5,35 פרעהליכע אוידיציע. 6.50 פערשידענעס. 7,15 קאָמוניקאַט פון לאָדזער האַנדעלס-קאַמער. 7,30 רעפּערטואַר. 7,45 ראַדיאָ פּרעסע. 8,00 פעליעטאָן. 8,15 קאָנצערט. 9,35 פעליעטאָן. 9,50 פאָרטעפּיאַן. 10,40 קאָמוניקאַטען. 10,50 טאַנץ-מוזיק.

מאַשין-מצות

ווערט געבאַקען אלע טאָג פרישע און דינע, ווי אויך מצה-מעהל, אייער-פערפעל און סובאַרקעס לויט קאַרלסבאַדער סיסטעם

מיר עמפּפעהלען צו יעדער צייט אונזערע גוט-בעקאַנטע און פרישע געבעקסען פון אונזער

איבעראַל-בעוואוסטער צוקערניע

נ. ווײַנבערג

38 פּיעטריקאַווער 38

טעל. 143-82

ר. איזראַעל

דאָס בופעט-מיידעל

א סענסאַציאָנעל-עראָטישער ראָמאַן פון דער לאָדזער ווירקליכקייט

(13

קאַפּיטעל 7

בערגער ביי זיך אינדערהיים

בערגער איז געזעסען אין זיין שעהנער וואוינונג, אַרומגערינגעלט מיט לוקסוס און אַכטונג האָט זיך געקענט אויסדוכטען אַז דאָס איז דער גליקליכסטער מענש פון דער וועלט, אין דער אמת'ן איז בערגער בכלל נישט געווען גליקליך. ער איז געזעסען אין זיין ווייך-געבעטען טיפען פאָטעל, דעם קאָפּ פערוואָרפען אויף הינטען און געטראַכט:

— אָ, ווי מיד איך בין, ווי גערן וואָלט איך מיך אַרויסגעריסען פון דעם דאָפּעלטען לעבען וואָס איך פיהר. ווי קראַנק איך בין, איך גיב מיר דאָך אָפּ אַ חשבון פון דעם אַלעם וואָס איך טו און וואָס איך וואָלט גערן נישט געוואָלט טון, נישט אַנדערש, ווי איך בין קראַנק, איך דאַרף זיך היילען. איך, מוז ערגיץ אַוועקפאָהר'ען, ווייט, ווייט פון דאַנען פערגעסען פון אַלע מענשען, וואָס איך קען דאָ און מיט וועלכע איך האָב דאָ צו טון. דאָס וואָלט געווען דער איינציגער אויסוועג פון דער דאָזיגער לאַגע.

אָבער וויפיל מאָל בערגער האָט שוין נישט געהאַט בעשלאָסען אַוועקצופאָהרען איבערצורייסען מיט דעם ביזאיצטיגען לעבען זיינעם, האָט איהם עפּיס אַ געהיימניספולער כוח צוריקגעהאַלטען, עפּעס אַ מאַגנעטישע קראַפט האָט איהם נישט געלאָזען אויס פיהרען זיין ווילען.

ביי די דאָזיגע באַטראַכטונגען האָט מען איהם געמאָלדען אַז לייב פייערמאַן מיט וועלכען ער איז געשטאַנען אין ענגע האַנדעלס-בעציהונגען איז געקומען צו איהם.

בערגער האָט איהם געהייסען גלייך אַריינבעטען און אַקעגענגעהענדיג איהם, האָט ער אויסגערופען:

— פאַניע פייערמאַן, איהר זענט היינט געקומען צו מיר, היינט איז דאָך שבת, ס'האָט געמוזט עפּעס זעהר וויכטיגעס פאָרקומען, אַז איהר זענט היינט אַהערגעקומען..

— אמת, הער בערגער, עפּעס גאָר וויכטיגעס, אָבער וואָס האָט גאָרנישט צו טון מיט געשעפט און מיט מסחר. עפּעס גאָר אויסטערלישעס.

— הער פייערמאַן, איך הויב מיך אָן צו שרעקען זאָגט מיר וואָס ס'איז געשעהען, איהר ווייסט דאָך, אַז איך האַלט אייך פאַר דעם עהרליכסטען און אָנשטענדיגסטען צווישען מיינע קליענטען, איך בין אייך גרייט צו דינען מיט אַלעם וואָס יועט נאָר ליגען אין מיינע מעגליכקייטען.

— איך בין אַהערגעקומען צו אייך, אום שבת, איהר ווייסט ווי שווער דאָס איז פאַר מיר געווען, אָבער גאָר אויסערגעוועהנליכע אומשטענדען האָבען מיך דערצו געצוואונגען, איך געפין זיך אין אַ לאַגע אין וועלכער איך האָב זיך נאָך קיינמאָל נישט געפינען און וועגען וועלכער איך האָב קיינמאָל נישט געחלומט. ס'איז מיר זעהר שווער און איך האָב מיך נישט פאַר וועמען צו פערטרויען, איך דאַרף אימיצען מיט וועמען זיך אַנ'עצה צו האַלטען, וואָס זאָל מיך פערשטעהן ווי אַ ברודער.

— אָבער ליבער הער פייערמאַן, איך שרעק זיך, זאָגט מיר וואָס איז אייך געשעהען, זענען דאָס געשעפטליכע שוועריגקייטען?

— אָבער ניין, בערגער, ס'האַנדעלט זיך אַבסאָלוט נישט וועגען דעם, מיינע געשעפטען שטעהען זעהר גוט, באַנקראָטיר'ען וועל איך נישט, יעדענפאַלס נישט אַזוי שנעל. דאָס איז אַ רייניע פאַמיליען-אַנגעלעגענהייט, איהר אַליין, הער בערגער, קענט מיר העלפען, איך ווייס, אַז איהר זענט מעהר אַ וועלטליכער מענש, און דעריבער מעהר בעהאַ וועגט אין די דאָזיגע ענינים.

— הער פייערמאַן, איהר אינטריגירט מיך שוין, איך חיל וויסען וועגען וואָס עס האַנדעלט זיך.

אַנשטאָט צו דערצעהלען די גאַנצע געשיכטע האָט פייערמאַן אַרויסגענומען פון טאַש דעם בריף וואָס זיין טאָכטער האָט בעקומען און איהם איבערגעגעבען בערגער'ן. בערגער האָט אָנגעטון די ברילען און געלייענט. ער האָט איבערגעלייענט איינמאָל און נאָכאַמאָל, נערוועזיש זיך געדרעהט אויפ'ן פאָטעל, ער האָט גאַנץ געוויס געוואוסט וואָס דאָס איז פאַר אַ בריף און פון וועמען ער שטאַמט, ער האָט געקענט מיט איינמאָל אַ סוף מאַכען צו דער געשיכטע מיט פייערמאַנס מיידעל. אָבער דער געהיימער כוח האָט נישט דערלאָזט איהם דאָס צו טון. און איבעריגענס איז ער געווען שטאַרק איבעראַשט פון דעם אַז אויך פייערמאַנס טאָכטער געפינט זיך אין דער רשימה פון די, וועלכע מ'דאַרף שאַנטאַזשירען.

— זיין אייער טאָכטער אינגאַנצען אַנ'אומשולדיגער קרבן פון דער שאַנטאַזש-געשיכטע, האָט בערגער געהיימניספול געפרעגט.

— צי ווייס איך דאָס? צי וועט זי מיר דאָס זאָגען? צי קען איך וויסען מיט וועמען זי האָט עסקים און מיט וועמען זי פיהרט בעקאַנטשאַפט, איך ווייס דאָס נישט, אָבער ווי דער ענין זאָל זיך נישט פאָרשטעלען, ווערען מיר דערוויייל אויף אַ שרעקליכען אופן שאַנטאַזשירט, מיין איינציגע טאָכטער וועט זיך דאָס לעבען נעהמען, מיר קומט אויך נישט עפּעס אַנדערש צו טון פאַר חרפה, גיט מיר אַנ'עצה פריינד בערגער, וואָס האָב איך צו טון.

— ס'איז זעהר אַ שווערע געשיכטע, באַה ערגער וואָלט דאָס געווען, ווען אייער טאָכטער וואָלט ווירקליך געהאַט עפּעס אַ משא ומתן מיט דער דאָזיגער חברה, ענטשולדיגט וואָס איך בין אַזוי ברוטאַל צו אייך, אָבער דער ענין איז אַזוי שרעקליך, אַז דעם גאַנצען אמת דאַרף מען דאָ וויסען, וואָלט אייער טאָכטער געווען אינגאַנצען אומשולדיג און דאָס וואָלט געווען אַ הוילער פרוב פון שאַנטאַזש וואָלט איהר זיך געקענט אויסלאַכען און גאָרנישט קיין מורא האָבען דערפאַר, מיר וואָלטען דערצו געפינען אַ געהעריגע עצה, ערגער איז אָבער ווען אייער טאָכטער איז נישט אינגאַנצען אָהן חטא, דאַן וואָלטען מיר דעם ענין נישט געקענט בעריהרען, ווייל פון דעם וואָלט קיין גוטס נישט אַרויסגעקומען.

— צוליב דעם בין איך דאָך געקומען צו אייך, איך בין דאָך אַ ייִדי דאָזיגע ענינים אינגאַנצען פרעמד, איך ווייס דאָך גאָרנישט, גיט מיר אַנ'עצה פריינד בערגער, איך וועל אייך דאַנקבאַר זיין דאָס גאַנצע לעבען.

— איך פערזיכער אייך, אַז איך וויל פאַר אייך טון אַלץ, וואָס איך וועל קענען, איך בין מעהר בעהאַוועגט פאַר אייך, אָבער איך דאַרף צייט אויף איבערצוטראַכטען, דערוויייל זאָלט איהר גאָרנישט טון זעלבסטשטענדיג און גאָרנישט ענטפערען דערויף, איהר זאָלט אויך קיינעם וועגען דעם נישט דערצעהלען.

(פאָרטזעצונג קומט).

מיין ערשטער „השכיבנו"
ווען איך בין מיר מיט מזל געוואָרען אַ חזנ'דל צו פיר יאָהר

(פון מיין לעבענס-בעשרייבונג)

פון חזן יאָסעלע ראָזענבלאַט

צו פיר יאָהר בין איך געוואָרען אַ חזנ'דעל, כ'בין נאָך, ווי מ'זאָגט, אונטער דער מאַמעס פאַרטוך געלעגען, כ'בין שוין אָבער געוואָרען אַ חזנ'דעל מיט וועלכען ס'האָט גענומען שמ'ען אָ וועלט.

אייגענטליך בין איך געוואָרען אַ חזנ'דעל נאָך איידער איך בין אַלט געוואָרען פיר יאָהר. מיין ערשטער קינדער־שפיל איז געווען אין חזנות.

חוץ די געוועהנליכע קינדער־שפילערייען האָב איך געהאַט מיין אייגענעם שפיל, דער „שפיל אין חזנות". איך פלעג אַריינרופען אַ פאָר חברים צו אונז אַהיים, נעהמען אַ בענקעל און פערהענגען עס מיט דער מאַמעס פאַרטוך, דאָס בענקעל איז געווען דער עמוד און דאָס פאַרטוך — דער פּרוכת. איך אַליין פלעג זיך אַרומוויקלען מיט אַ האַנד־טוך, פאַר אַ טאַליתעל, און אַוועקשטעלען זיך אַרום עמוד אַלס דער חזן. די יונגלעך זענען געווען די משוררים, און איך האָב גענומען אויסזינגען די תפילות, וואָס איך פלעג אַזוי אָפט הערען אין דער היים פון טאַטען, ווען ער פלעגט מאַכען „פּראָבע" מיט זיינע משוררים.

אַ פאָר מאָל האָט געטראָפען, אַז דער טאַטע מיט דער מאַמען האָבען מיך געכאַפּט ביים חזנות־שפיל. זיי זענען אַריינגעקומען ווען איך האָב זיי נישט געהערט, אַוועקגעשטעלט זיך אין אַ ווינקעל אומבעמערקטערהייט און בעטראַכט מיך מיט מיינע חברים, ווי מיר האָבען געפּראַוועט חזנות. ווען איך האָב אויפגעהויבען די אויגען און זיי דער־זעהן, האָב איך זיך שטאַרק פערשעהמט און בין געבליבען שטעהן אַ צוטומעלטער. איינמאָל, געדענק איך, האָב איך זיך מיטאַמאָל צעוויינט.... די מאַמע איז אָבער צו מיר צוגעגאַנגען, מיך אַ כאַפּ־געטון אין איהרע אָרעמס און גענומען מיך האַלזען און קושען. האָב איך איינגעגראָבען דאָס קעפּעל אין איהר שויס און זיך נאָך שטאַרקער צעוויינט. „וואָס וויינסטו, נאַרעלע"? האָט די מאַמע געזוכט מיך בערוהיגען און געהאַלטען מיך אין איין קושען, און אויסקושען מיט איהרע ליפּען די טרעהרען פון מיינע אויגען. איך האָב אָבער אַלץ געוויינט, ווי דאָס האַרץ וואָלט מיר געזאָגט, אַז אָט דער קינדער־שפּיל וועט מיט דער צייט ווערען גאַנץ ערנסט....

דער טאַטע, ווידער, האָט נאַרנישט געזאָגט, ער איז געשטאַנען אָן אַ זייט, געגלעט די באָרד און אָנגעקוקט מיך מיט אַזעלכע מאָדנע אויגען. שפּעטער, ווען איך האָב זיך שוין בערוהיגט, האָט ער גענומען צו מיר רעדען. וואָס, געדענק איך נישט, איך געדענק גאָר, אַז דער טאָן פון זיין רעדען צו מיר, איז מיטאַמאָל געוואָרען אַ גאַנץ אַנדערער. ער האָט גערעדט מיט מיר, ווי מען רעדט צו אַן אַלטען, איך געדענק אויך, אַז איך האָב זיך אָנגעפאַנגען פיהלען עפּעס מאָדנע....

• • •

מיין ערשטען „עפענטליכען אויפטריט" האָב איך אָבער געמאַכט נישט אין אַ שוהל, נאָר טאַקע ביי אונז אין דער היים. ס'איז געווען אַ שמחה ביי אונז אין הויז. ס'איז זיך צונויפגעקומען אַנ־עולם און מ'איז געזעסען אַרום טיש, געטרונקען אַ גלעזעל וויין, געקנאַקט ניסלעך. פּלוצים הער איך, ווי דער טאַטע גיט צו מיר אַ זאָג:

„קום נאָר אַהער, יאָסעלע".

בין איך צוגעגאַנגען.

„אַנו, זאָג נאָר דעם השכיבנו, ווי דו האָסט איהם געזונגען מיט די יונגלעך".

איך האָב אויפגעהויבען דעם קאָפּ און געזעהן ווי אַלעמענס אויגען זענען אָנגעשטעלט אויף מיר. האָב איך דערפיהלט ווי דאָס בלוט נעהמט לויפען איבער די אָדערען. די בעקלעך און אויערן הויבען־אָן פלאַמען, און דאָס הערצעל: טיאָך, טיאָך, אָט־אָט, און ס'וועט אַרויסלויפען ווי אַ מייזעל פון אַנ'אָפענעם שטייגעל. דער טאַטע ווענדט זיך אָבער נאָכאַמאָל צו מיר:

„נו, יאָסעלע, וואָס שווייגסטו? זינג, שעהם זיך נישט"...

און אַז דער טאַטע הייסט זינגען מוז מען זינגען; אַ טאַטען דאַרף מען פאָלגען. כ'האָב שטענ־דיג געפאָלגט, וואָס דער טאַטע האָט געזאָגט, אַפילו ווען כ'בין שוין געווען אַ גרויסער בחור און ס'־האָט שוין מיט מיר געקלונגען אַ וועלט. און אַפילו נאָכדעם ווי איך בין שוין געווען אַ בעד־ווייבטער. אזא דערציהונג האָב איך געהאַט.

האָב איך אָנגעהויבען זינגען. צוערשט שטיל מיט אַ קול'עכל, וואָס האָט געציטערט, ווי איבער־געבראָכען זיך אין האַלז פון איבעוועניגסטער אויפּ־רעגונג. דערנאָך שטאַרקער, העלער, הילכיגער, ווי די טענער וואָלטען זיך בעפרייט פון דעם צוואַנג, אין וועלכען די האַלז־בענדער האָבען זיי פריער אָנגעפאַנג געפענטעט, און אַרויסגעריסען זיך אויף דער פריי לעבעדיגע, קלינגענדיגע, שאַלענדיגע, ווי די פויגעל צווישען די בוימער אין די גערטנער און סעדער, וואָס האָבען זיך געצויגען פון יענער זייט שטעטעל. איך האָב געזונגען און פערגעסען, וואָס אַרום מיר טוט זיך, נישט געזעהן קיינעם אַרום זיך, ווי איך וואָלט איינער אַליין געשטאַנען אין מיטען פון דער גרויסער שטוב און געזונגען, אָט אַזוי, פאַר זיך אַליין. נאָר דעם טאַטענס צו־העלפען האָט מיך דערמאָהנט. אַז איך בין נישט איינער אַליין. דער טאַטע האָט מיר „צוגעהאַלטען אַ טאָן", אונטערגעברומט בים־באַם. אָדער אויסגע־צויגען „אָה־אָה־אָה"... איבערהויפּט אין די מי־נאָרנע שטעלען, וואו מ'געהט איבער אין אַ טרויערי־גען אויסגוס, אין אַ השתפכות הנפש, ווען מ'נעהמט זיך בעטען רחמים'דיג ביים רבונו של עולם: „השכיבנו ד' אלוקינו לחיים ולשלום"...

ווען איך האָב געענדיגט, זענען אַלע געבלי־בען שטיל אויף עטליכע מינוט. האָט מיך די דאָזיגע שטילקייט איבערגעשראָקען און איך בין גע־ווען גרייט אַרויסצולויפען אין גאַס אָדער בע־האַלטען זיך ערגעץ אין אַ ווינקעל, צי גאָר פער־קריכען אין אַ שאַפע אָדער אונטערן בעט. מען איז מיך אָבער בעפאַלען פון אַלע זייטען, גענומען מיך קושען, רייסען, שלעפען יעדער צו זיך. די מאַמע האָט זיך באַלד בעוויזען נעבען מיר, גענומען שרייען: „לאָזט אָפּ ס'קינד!... איהרט איהם אויס־מאַטערען.... לאָזט אָפּ ס'קינד"! האָט מען מיך אָפּגעלאָזען און די מאַמע האָט מיך געהאַלטען ביי איהר זייט.....

מיט אַ שטיקעל צייט שפּעטער האָב איך אָנ־געפאַנגען אונטערהעלפען דעם טאַטען ביים עמוד, א'ך בין געוואָרען אַ משוררעל. איך בין אָבער געווען עפעס מעהר ווי אַ משוררעל. אַ משורר העלפט געוועהנליך אונטער דעם חזן. דער חזן איז דער „סאָליסט" ער זאָגט די הויפּט־תפילות און די משוררים זענען דער כאָר. פאַרהאַן אויך משוררים, וואָס זענען „סאָליסטען", די, וואָס האָ־בען גוטע שטימעס און זענען דערצו מנגנים, „זאָ־גען" אַמאָל אַליין אַ תפילה, אָדער אַ טייל פון אַ תפילה. יעדער חזן, האָט אויך אַ משורר'על, וואָס איז געבענשט מיט אַ קלינגענדיג „אַלט"־שטימעלע מען רופט איהם געוועהנליך „דאָס אַלטעל", גיט מען „דעם אַלטעל" אויך זינגען אַ סאָלאָ. ס'זענען שוין פאַרהאַן ספּעציעלע „סאָלאָס" פאַר די יונגלעך מיט „די אַלטלעך", ווי, למשל, דער „כבקרת רועה עדרו" פון ונתנה תוקף. דאָרטען מוז מען האָבען אַ יונגעלע מיט אַנ'אַלטעל אָדער אַמאָל מיט אַ סאָפּראַנדעלע, וואָס זאָל זיך פערגעהן אַזוי קלאָ־געדיג, נאָכמאַכען דאָס אומעטיגע שפּילען פון כאַס־טוכס פייפעלע בשעת ער רופט צונויף די שאָף.

איך האָב צו פיר יאָהר געהאַט „אַנ'אַלטעל", וואָס האָט אַרויסגערופען די בעוואונדערונג פון יעדען, וואָס האָט מיך געהערט. וואָס עלטער איך בין געוואָרען אַלץ זאַפטיגער און מעטאַלרייכער איז מיין „אַלט" געוואָרען. אַפילו אָבער צו פיר יאָהר האָט שוין אויך מיין שטימעלע געקלונגען מיט אַ מערקווירדיגער קראַפט אין די העכערע טענער. חוץ דעם, איז ווי ס'האָבען מיר שפּעטער דערצעהלט די, וואָס האָבען מיך געהערט אין מיינע פריהע קינדער־יאָהרען, האָט מיין „אַלט" געהאַט אין זיך אַ מין האָניג־זיסקייט, די טענער פלעגען אַרויסקומען קרישטאַל־ריין. מיט אַ קלינגעוודיגקייט פון זילבערנע גלעקלעך און מיט אַ בעזונדערער צאַרטקייט, וואָס האָט פער'כשופ'ט. איבערהויפּט „די פּיאַנא", בעסער געזאָגט, דדי „פּיאַניסימא", אָדער „דאָס פאַלצעטעל". ווי מ'רופט עס אויף חזנ'ישען לשון. מיין „פאַלצעטעל" איז געווען דין, איידעל און זיס, ווי דדאָס שפּילען אויף דער דינער סטרונע: ס'פלעגט זיך אויך צוטרילערען ווי אַ יונ־גער סאָלאָווייטשיק.... איך האָב אויך געהאַט אַנ־אויסגעצייכענטען זכרון. צו פיר יאָהר האָב איך שוין געקענט אַלע תפילות, און האָב געקענט נאָכ־זינגען מיין פאָטערס אַלע קאָמפּאָזיציעס, איך האָב נאָך נישט פערשטאַנען דעם פירוש המלות און דעם זין פון די תפילות, איך האָב זיי אָבער איבער־געגעבען מיט אַנ'אויסערגעוועהנליכער האַרציגקייט און מתיקות, ווי איך וואָלט מיט די תפילות גע־בוירען געוואָרען, מיט דער מאַמעס מילך זיי איינ־געזויגען און זיי וואָלטען פון מיין נשמה אַרויסגע־קוואָלען.

האָט מיין פאָטער מיך געלאָזט נישט בלויז איהם „אונטערהעלפען" אַלס משורר'על, נאָר אויך גאַנצע תפילות אויסזינגען.

אין שטאָט האָט זיך באַלד פערשפּריט די ניייעס פון „רפאל'ס קאַנאַריקעל" (מיין טאַטע ע"ה, האָט געהייסען ר' רפאל), און די גאַנצע שטאָט איז מיך באַלד געקומען הערען. ס'פלעגט קומען אַ שבת ראש חודש, איבערהויפּט אַ ימים־נוראים, איז די שוהל געווען געפּאַקט קאָפּ אויף קאָפּ, אונזער שטאָט האָט געהאַט גרעסערע שוהלען ווי „ר' יחיאל'ס קלויז" אָדער „ר' יחיאל'ס מנין", וואו מיין פאָטער איז געווען בעל־תפילה. ס'זענען אויך געווען גרעסערע חזנים אין שטאָט פון מיין פאָ־טער, כאָטש מיין פאָטער האָט געהאַט אַ נאָמען פאַר אַ מנגן. מיטאַמאָל איז אָבער „ר' יחיאל'ס קלויז" געוואָרען אַ שם דבר. בעלי־בתים פון אַנ־דערע שוהלען און בתי מדו'שים האָבען אָנגעהוי־בען קומען. ס'זענען געווען שבתים און ימים־טובים ווען מ'איז געשטאַנען אויף דער גאַס. אַרום דער שוהל, כדי צו הער'ען מיך דורך די אָפענע פענסטער.

ביז איך האָב אָנגעהויבען צו דאַוונען מיט מיין פאָטער, האָט ער זעלטען פערלאָזען די שטאָט. ער האָט נישט באַלאַנגט צו די חזנים, וואָס פעה־רען אָפּ אויף שבתים.

ווען איך האָב אָבער אָנגעפאַנגען דאַוונען מיט מיין פאָטער, האָט מיין שם גענומען הערגרייכען אויך אין אַנדערע שטעטלעך, מיין נאָמען האָט זיך פערשפּרייט איבער דער סביבה, האָט מען אָנ־געהויבען צורעדען מיין פאָטער, ער זאָל מיט מיר אַרויספאָהרען אויף שבתים. ער האָט אין אָנפאַנג נישט געוואָלט הערען פון דעם. איבער־הויפּט האָט די מאַמע נישט געוואָלט, וואָרום זי האָט געציטערט פאַר מיין געזונד. שפּעטער אָבער, האָט דער טאַטע מיך אָנגעפאַנגען נעהמען אויף שבתים איבער די שטעטלעך פון דער סביבה.

און אָט אַזוי האָבען זיך אָנגעהויבען מיינע וואַנדער־יאָהרען.

דער יודיש-פוילישער דיפלאָמאַט
וועלכער האָט חתונה־געהאַט מיט אַ פּאַריזער ראָטשילד'ס אַ טאָכטער

(ענדע פון דער 3־טער זייט)

שפּראַך און רעדען גאָך ביז איצט זעהר גערן יודיש.

מיט אַ ניין יאָהר צוריק האָט דער פאָטער פון די יונגע מילשטיינס מיט זיין צווייטער פרוי עמיגרירט קיין פּאַלעסטינע און זיך דאָרט בעזעצט אויף שטענדיג.

מען זאָגט, אַז אַנאַטאָל מילשטיין האָט מיט אַ פּאָר יאָהר צוריק חתונה געהאַט מיט דער טאָכ־טער פון בריסעלער בירגערמייסטער און דער בעל־גישער קעניג האָט געטאַנצט אויף דער חתונה. די הייראַט איז אָבער געווען אַ קורץ־דויערענדע.

די חתונה פון אַנאַטאָל מילשטיין מיט דער יונגער באַראָנעסע איז פאָרגעקומען מיטוואָך, דעם 4 מאַי אין דער גרויסער סינאַגאָגע פון די ראָט־שילדס אויף רי דע לאַ וויקטואַר.

אויף דער שמחה זענען געווען איינגעלאַדען ?ערך צוויי טויזענד פערזאָן פון די אָנגעזעהענ־סטע פּאָליטישע, ליטעראַרישע און אַרטיסטישע קרייזען. עס האָט אויך געזאָלט קומען פון גענף מיניסטער זאַלעסקי. אַזוי ווי אָבער עס איז שוין פון לאַנג געווען געפּלאַנט דער אַרויספאָהר פון'ם מיניסטער זאַלעסקי קיין וואַרשאַ, האָט ער אויף דער חתונה נישט געקאָנט קומען.

עס זענען אָבער געווען אויף דער חתונה אַנדערע מיטגלידער פון דער פּוילישער דעלעגאַציע אויף דער ענטוואָפענונגס-קאָנפערענץ מיט'ן מיניס־טער שומלאַקאָווסקי בראַש.

די אונטערפיהרערס צו דער חופּה זענען געווען באַראָן עדמונד ראָטשילד, דער פעטער פון דער כלה, און דער פּוילישער אַמבאַסאַדאָר אין פּאַריז, גראַף כלאַפּאָווסקי, אויף דער חתונה האָ־בען בעקומען איינלאַדונגען אויך אַ סך אָנגעזע־הענע פּערזאָן אין פּוילען.

דאָס יונגע פּאָרל האָט בעקומען איינעם פון די שענסטע ראָטשילדס פּאַלאַצען און 5 מיליאָן פראַנק, אַ חוץ דעם אַ יעהרליכע רענטע פון אַ מיליאָן פראַנק.

מען האַלט, אַז אַנאַטאָל מילשטיין וועלכער שמט אַלס איינער פון די פעהיגסטע פּוילישע דיפּלאָמאַטען, וועט דעלעגירט ווערען אין דער פעלקער־ליגע אויפ'ן אָרט פון דעם נישט לאַנג פערשטאָרבענעם מיניסטער סאָקאָל.

אַלע געווינען
אין דער קאָלעקטור
J. WOLANOW
Centrala: Warszawa, Marszałkowska 154
אָבטיילונגען אין לאָדז:
פּיעטריקאָווער 11
פּיעטריקאָווער 72
נעבען גראַנד־האָטעל
Konto P. K. O. 141.795
פּרייז פון 1/4 10 זל.
ציהונג שוין דעם 19 מאַי
קויפט דאָרט א לאָס!

DOKTOR
H. WOŁKOWYSKI
צעגעלניאַנאַ 4, טעל. 216-90
ספּעציאַל-אַרצט פאַר הויט- און ווענערישע קראַנקהייטען, מענער - שוועכע, אַלע אַרט אַנאַליזען, עלעקטראָטעראַפּיע, בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-שטראַהלען.
נעמט אָן פון 8—2 און פון 5—9 אָוועגד.
בעזונדער וואַרטע-צימער פאַר פרויען.

Dr. Z. Rakowski
ספּעציאַליסט פאַר אויערן-, האַלז-, האַלז- און לונגען-קראַנקהייטען
11-טעז ליסטאָפּאַד 9
קאָנסטאַנטינער טעלעפאָן 127-81
שפּרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7. נעמט אויך אָן אין לעטשניצע זגערזשער 17 פון 10 — 11

קלאַנג-קינא-טעאַטער
ZACHĘTA
26 זגערזשער 26
היינט און פאָלגענדע טעג!
גרויסע פּרעמיערע!
עס ווערט דעמאָנסטרירט דער שלאַגער פון אַלע קלאַנג-פילמען, דער קלו פון בעריהמטען פילם-קינסטלער
Al Jolson
די ריהרענדע דראַמע א. נ.
„דאָס האַרץ פון א זינגער"
מיט'ן אַנטייל פון בעריהמטען ליבלינג
Sonny Boy
אָנהויב אין געוו. טעג 4 נאָכמיטאָג
שבת און זונטאָג 12 בייטאָג.

היינט פּרעמיערע!
שפּאַנענדער פילם, פול מיט ראָמאַנטיזם, העלדישקייט און סענסאַציע א. ג.
„באָמבעס איבער מאָנטע-קאַרלאָ"
רעזשי: Hans Szwarz ☛ אַ ליבעס-ראָמאַן פון טאַפּפערען פלאָט-אַדמיראַל מיט רייצענד-שעהנע עקסצענטרישע קעניגין. אָריגינעלער אינהאַלט! שעהנע און מאַלערישע פּייסאַזשען! דער רייץ פון ים! ריוויערע, קאַנעס, מאָנטע-קאַרלאָ! אין די ה. ראָל: די רייצענדע און זיסע
Sari Maritza און דער פּער־פיהרערישער Hans Albers
אויסערן פּראָגראַם: אַ פּראַכטפולע קלאַנג-ביילאַגע „גו'נדי און נישט גאַנדי" ווי אויך אַקטועלקייטען פון לאַנד.
הנחה: בילעטען גילטיג אָהן בעגאַנצונג! — די פּרייזען—פּאָפּולערע! — אָנהויב 4.30 נאָכמיטאָג, שבת און זונטאָג 1 אַ זייגער.

שייטלעך

מיט פּאַריזער שרינדען

ווי אויך פערטיגע שייטלען
ווערען ערשטקלאַסיג און רעיעל אויסגעאַרבייט
צו ביליגע פרייזען
-- און אנדולאציע --
ביי קערש, סקווערזאווא 15
לינקע אָפיצינע, 1-טער שטאָק.

יעדער איינציגער

מעבעל

האט זיך אי־בערציינגט, אז פאר
דיוואַנעס, פעלצען, נייה-מאַשינען, גאַרדעראָבען או"וו
צאהלט די העכסטע פרייזען
א. ווייצמאַן שענקעוויטש 23
טעלעפאָן 191-00.
ביי מיר איז שטענדיג פערשידען גענוצט
מעבעל אין גוטען צושטאנד צו פערקויפען.

קליינע אנאנסען

1 זלאטי
פאר א אנאנס ביז 15 ווערטער

פריץ פּאַסטענס

ס'ווערט געזוכט א קוואַליפיצירטע סטאַרשע פאננע. צו מעלדען זיך ביי דער דאמען-שניידערין שרודמיעסקא 26, פראָנט, פּאַרטער, וו. 2. 2968

מיידלעך צו נייהען שווייסבלעטער ווערען געזוכט. צו ערפאהרען אין אדמ. 2969

א קוואַליפיצירטע שערצען-נייהערין ווערט פון זאָפאָרט געברויכט ביי פילער, שרודמיעסקא 30.

ס'ווערט געזוכט זאָפאָרט מיידלעך צו מענער-טאנדיים-העמדער אויף אהיימצונעהמען. צו ערפאַה-רען ביי זאגאנסקי, וואָלבאָרסקא 33. 2984

מיזוכט ארבייט

א טיכטיגער פעראיינס-סעקרעטאר מיט לאנג-יעהריגער פּראקטיק אין גרעסערע פעראיינען זוכט בעשעפטיגונג אלס פעראיינס-סעקרעטאר — קען אויך זיין שטונדענווייזע פאר זעהר מעסיגע בעלוינונג. אָפערטען אונטער „פעראיינס-סעקרעטאר" אין אדמ. פון דער צייטונג. 2980

א חסידישער יונגערמאן, גוט בעקאנט אין דער מאנופאקטור-בראנזשע. און אויך א געוועזענער מאנופאקטור-סוחר, זוכט א פּאָסטען פאר זעהר א קליינעם געהאלט. אָפערטען אין אדמ. פון דער צייטונג פאר „I. S." 2989

פערשידענעס

געלעגענהייטליך צו פערקויפען אַן ערשט-קלאסיג קינדער-ניקעל-בעט פאר 2 פערזאָן און א שווארצען אויסריק טיש מיט א קאסטען אין גוטען צושטאנד. צו ערפאהרען פּאָלודניאָווא 34, וו. 2, אין טויער. 2982

א ספּעציאליסט פון בעשטעלטע הויזען נעמט אָן פון שניידערס און פון פריוואט. בזשעזשינער גאס 63, ח. איזשביצקי, וו. 28. 2977

Zagubiono weksle na ogólną sumę Zł. 17.000. Uczciwy znalazca zechce takowe zwrócić za wynagrodzeniem do Cebrusuka Szymona, Szosa Zgierska 25. Weksle zostają unieważnione. 2979

צו פערקויפען 1/16 פון 2 הייזער אין צענטרום שטאָט מיט א גרויס האנדעלס-לאָקאל און וואוינונג פריי פון דירה-געלד. אינפאָרמאציעס ביי ראָזענבלאט, נארוטאָוויטשא 30 2086

צו פערקויפען א 13-פר שליטען 42 צענטי-מעטער ברייט אין א נוטען צושטאנד. געלדמאַן, ווסכאָדניא 14. 2987

לאָקאלען

Oddam duży słoneczny pokój umeblowany przy inteligentnej rodzinie dla 2-ch panów za niskiem wynagrodzeniem miesięcznem. Wiadomość Pomorska 14 front 2-gie piętro, m. 4/5. 2985

זיכערע הילף און א רפואה

אהן א אפּעראַציע, אָן בלוט, אהן א מעסער און אהן בלוט-פערגיסונג פאר קראנקע אויף קילעס פאר מענער, ווייבער און קינדער. פערשידענע קאליקעס אין גוף פאר הויקערם און פיס

פערלאָזט אייך נישט, וויל דער ווינקעל-בראָך ווערט גרויס אזוי ווי א מענשען-קאָפּ, אָדער אזוי ווי א וואסער-קאָן און עס פּאַלט אַריין אין דעם כיס און דער קראַנקער איז אין א גרויסער סכנה דורך פערדרייען די קישקעס ווערט ער בראַנדיג און שטערבליך. ספּעציעל גוטע היילבאנדאושען אויסגעצייכענט גוט דורך גרויסע פּראָפעסאָרען מיט מיינע בע-האַנדלונג און פון דייטשען פּראָפעסאָר דאָקטאָר בראַכירעווינר בעווייטיגען זיבער דעם שווערסטען און געפעהר-ליכסטען בראָך. אויך פאר הויקערס, ליימונגען מיט הייל-גאַרסעטען און פּלאַ-ראַמען פאר פערקרומטע פוס און פּלאַט-פוס, ספּעציעלע איינלאגען אין די שיך קינסטליכע גומענע פיס און הענד, גומענע זאָקען, פאר די גרעסטע קראַנקע אָדערן. עמפּאַנגט פון 9 ביז 1 בייטאָג און פון 3 ביז 7 אין אָוענד.

ארטאָפּעדישע אנשטאַלט

Specialist J. RAPAPORT, Ortoped

von Lemberg Łódź, WOLCZANSKA 10,
tel. 221-77, front, parter.

בעמערקונג: דאָס פערזענליכע ערשיינען פון די קראנקע איז אונבע-דינגט נויטיג. דיפּלאָמען האָבען אויסגעשטעלט פּאָלגענדע אוניווערזיטעטס-פּראָפעסאָרען: פּראָפ. ד"ר באַראנטש, פּראָפ. ד"ר י. מאַריש-לער, פּראָפ. ד"ר בר. קיעלאַנאָווסקי און אויך אנדערע.
מיר נעהמען אויך אָן פערזיכערטע פון דער קראַנקען-קאַסע.

דאַנקזאַגונג.

דערמיט דריק איך אויס מיין בעסטען דאנק פאר דעם היל-אָרטאָפּעד׳ישען גאַרסעט, וואָס עס האָט פערלענגט מיין 18-יעהריגער טאָכטער דער ה' ד"ר. י. ראַפּאַפּאָרט אין לאָדז, וואָלטשאַנסקא 10 מיין טאָכטער איז געווען קראַנק אויף פערקרימונג פון קרייץ-ביין.

פישעל ווילדמאַן.

URODONAL

CHATELAINA

Zwalcza
reumatyzm
podagrę
piasek
sklerozę

czyści nerki
oczysz. wątrobę
i stawy,
łagodzi arterje
i zwalcza
otyłość

Do nabycia we wszystkich aptekach i skł. apt.
Przedstawicielstwo ul. Fredry 4 Warszawa

גאַנץ לאָדז ווייסט

אז דער פאָטאָגראַפישער אנשטאַלט

„פּאָלאָניא"

שוו. יעזשעגא 11

איז פּאָפּולער מיט זיינע גוטע קינסטלערישע אויפ־נאהמען, און בעמיהט זיך צו זיין פאר די ג' קליענטען זעהר פּינקטליך. און דערצו בעזיצט ער א גרויסען אויסוואהל פון ארטיסטישע קאָסטיומען.

מיט אַכטונג
ארטיסט. פאָטאָגראַף. אַטעליר
„POLONJA"
לאָדז, יעזשעגא 11.
אינהה.: דיפעל. פּאָמאָגר נוטערמאַן
צופאָהר מיט טראַמוואַי נומ' 3.

א לאַנגיעהריגער

מיליטער-בעאַמטער

שרייבט ערלעדיגט אין אלע מיליטער-זאַכען
ספּעציאַליסט אין שרייבען פון ביטעס פאַר
איינציגע שפּייזערס

מאַן

פּעטריקאָווער 10

ENGLISH
פּראָנפענגער און פאָרט געשריטענע. קאָנווערסאַ-ציע, ליטעראַטור ערטיילט א פעהיגער פע-דאָגאָג. — אָפערטען אין אדמיניסטר. פאַר "Mir"

Dr. med.

W. Eychner

אקושעריע און פרויען-קראַנקהייטען
וואוינט איצט 4 צעגעלניאַנא 4
(נעבען קינא „טשאַרי") טעל. 134-72
נעהמט אָן פון 1/2 2 — 4 און פון 7 — 8 אָווענד

Dr. med. **REICHER**

פּאָלודניאָווא 28, טעל. 20193
ספּעציאַל-אַרצט פאר מענער-שוועכע-בעהאַנדלונג
נעהמט אָן פון 8 — 11 פריה און פון 5 — 8 אָווענד
זונטאָג און יום-טובים פון 9 — 1 בייטאָג.

Dr. med. NIEWIAŻSKI

ספּעציאַליסט פאר סיפיליס, טריפּער און הויט-קראַנקהייטען, בעהאַנדלונג פון מענער-שוועכע
אנדזשעיא 5, טעל. 159-40
נעמט אָן פון 8–11 און פון 5–9 אָוו.
זונטאָג און יום-טוב פון 9–1 פאַרמ.
בעזונדערער ווארטע-זאַל פאר פרויען

Starszy Felczer

L. Tajchner

אַלטשטאָדט 12 טעל. 165-72
בעזיצט א 23-יעהריגע שפּיטאָל-פּראַקטיק אין ווארשאַ און אין לאָדז.
נעהמט אָן קראנקע פון אלע ספּעציאַליטעטען א גאַנצען טאָג.
פאַר אָרימע אויפנאהמע פון 8–10 פריה נור 1 זל.

PORADNIA WENEROLOGICZNA

פון דאקטוירים-ספּעציאַליסטען
זאַוואַדזקאַ 1.
נאָר פאר ווענערישע הויט-קראנקה. און מענער-שוועכע אַנאַליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפּער. קאָנסיליומס מיט ספּעציאַליסטען פון אורא-לאָגישע און נערווען-קראנקהייטען.
קוואַרץ-לאַמפּ. עלעקטרישער הייל-קאַבינעט ראָסמעטיק.
-- טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אָוענד. --
פון 11 ביז 12 ביי טאָג און פון 2 ביז 3 נאָכמ.
נעמט-אָן א פרוי-דאָקטאָר נור קינדער און פרויען
זונטאָג פון 9 פריה ביז 2 נאָכמיטאָג.
— בעזונדער ווארטע-צימער פאר פרויען. —
וויזיט 3 זל.

לעטשניצע

פון דאַקטוירים-ספּעציאַליסטען

17 זגיערזשער 17,
טעלעפאָן 116-33
ס'נעהמען אָן דאָקטוירים פון אַלע ספּעציאַליטעטען
ד"ר גאָלדשטיין-פּאָלאַק, ד"ר יוסטמאַן. ד"ר מ. קאַנטאָר, ד"ר ציגע, ד"ר ראַ-קאָווסקי, ד"ר ראָזענצווייג, ד"ר רוזשאַ-נער, ד"ר וויינבערג, ד"ר סטופּעל.
צאהן-ארצט גראַדזיענטשיק-קאַראַשיאַווא
ווי אויך וויזיטען איין שטאָט.
רענטגען-בעשטראַלונגען, קוואַרץ, דיאַטערמיע עלעקטריזאַציע און ערצטליכע אַנאַליזען.

Dr. med.

Haltrecht

ספּעציאַל-ארצט פאר הויט-
און געשלעכטס-קראנקהייטען
פּיעטריקאָווער 10, טעל. 245-21
נעהמט אָן פון 8–11, זונטאָג פון 10–1.
פאַר אונבעמיטעלטע — לעטשניצע - פרייזען.

DR. MED. J. LUBICZ

כירורג-ארטאָפּעד
פּאָלודניאָווא 9, טעל. 183-17
קראַנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערקרימונגען פון די פּלייצעס און גלידער
אייגענע פּראַצאָווניע פון זעמטליכע אָרטאָפּעדישע אַפּאַראַטען ווי: חקלאַדעס אויף פּלאַטפוסען, קינסטליכע הענד און פיס, גאָרסעטען א. אז. וו.
נעהמט אָן פון 2.30 ביז 4.03 נאָכמיטאָג.

„SANATO"

כירורגיש-וועכנעריז-אנשטאַלט

אַגראַדאָווא 10, טעל. 213-57
1-טע און 2-טע קלאַס
גינעקאָלאָגיש-וועכנעריז-אַבטיילונג
ד"ר מעד. ש. איינער, ד"ר מעד. י. בוים, ד"ר מעד רייטלער-סוריאַנסקאַ ד"ר מעד. וו. אייכנער
פּרייז פון א געבורט
אין 2-טען קלאַס צוזאַמען מיט פערהיטונגס-מיטלען
200 זל.
אויפזיכט איבערן קינד ד"ר מעד. י. פּאָלאַסאָוו
כירורגישע אַבטיילונגפון ד"ר מעד. מ. קאַנטאָר.

לעטשניצע

פון דאַקטוירים - ספּעציאַליסטען

11 בזשעזשינער 11
טעלעפאָן 137-63
ס'נעהמען אָן דאָקטוירים פון אַלע ספּעציאַליטעטען
וואַלינסקי, זאַלצוואַסער, לוביטש, סלאָבאָדסקי, קערשנער, שיפמאַן, שמירגעלד, שמערלאָווסקי
ווי אויך וויזיטען אין שטאָט.
עלעקטריזאַציע, אנאַליזען, דענטיסטישער קאַבינעט
צאהן-ארצט לאָזשינסקאַ-סטאַראָפּאָלסקאַ
א בעראַטונג ביים אויגען-דאָקטאָר נאָר 3 זל.

אַבאָנעמענטס-פּרייז: [illegible]
אין לאָדז — 5 זל. א חודש מיט [illegible]
[illegible] — 8 זל.
[illegible]
פאַר׳ן מאָנאַט — 18 גר. פרייטאָג און ערב יו"ט — 24 גר. אין דער ציים 8 שטאָכטען
אין טאָקסט — 40 — 60 — 4
נאָכן טאָקסט — 12 — 18 — 8
[illegible] 50 [illegible] 100 [illegible] 10 [illegible]
Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Braunstein i D. Zilberberg.
Gazieniarnia i druk. „Najer Folksblat". Piotrkowska [illegible]. Redaktor odpowiedzialny [illegible]